1917 СИЙЛЕ ХЬОНА, ОКТЯБРЬ! 1970

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(СВЕТ)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 134 (4424). | ШОАТТА, 7 ноябрь 1970 шу. | Мах 2 кеп.

ДОККХА ДАКЪА ЛАЬЦАД

РОССИЙСКИ ФЕДЕРАЦЕ юрта боахама къахьегамхоша, парте XXIII-ча съездан КПСС ЦК Пленумий решенеш кхочаш а ен, укх шера ялтий лаьха хьуакъам кхебаьб, балхаш дика віаштІехьдаьха чуйицад ялташ, дикка тІехкхоачашъяьй пачхалкхенга ялат доххара план.

Республика колхозаші совхозаші 43,5 миллион тонн (2 млрд. 655 млн. пунт) ялат дехкад, цу даькъе доархІамегІара продовольственни культура — кІа 30,4 миллион тонн. 362 эзар тонн дуга нийца, эшта дьхча 1969 шерарчул 72 эзар тонн дукхагІа. Иштта тІехкхоачашъяьй фуражни бобови культураш эзара план. Борц, гречиха, хьажкІаш кийчъяра план тІехкхоачашъяьй.

Мехка ялета ресурсаш дІадахьара югае доккха дакъа лаьцад Волгоградски областа, Оренбургски областа, Краснодарски края, Саратовски областа, Ростовски областа, Алтайски края, Ставропольски края колхозаші совхозаші. Тоъал дукха ялат хьачукхаьчад Башкирски АССР, Омски областа, Куйбышевски областа, Кургански областа, Воронежски областа, Новосибирски областа, Татарски АССР, Челябински областа Красноярски края, Пензенски областа, Тамбовски областа Ульяновски областа колхозашкарои совхозашкарен.

Ялат дукхагІа даккхарен кийчдарен даькъе Российски Федераце колхозашкареи совхозашкареи даьха толамаш колхозхоша, совхозий болхлоша, механизатораша, специалисташа, юрта боахама беррига болхлоша тІаІерта къахьегарах, партийни организацеша, советски юртбоахами, заготовительни организацеша, профсоюзни комсомольски организацеша бейча боккхача политически организаторски балхах хьакхинар да.

Ялташ кхедерашта ялаташ чуэцаран кийчдарен доккха новкъоста даьд РСФСР городий промышленни центрий къахьегамхоша, студенташа, машинаьъхеи автомобильни транспорта болхлоша.

Российски федераце юрта боахама болхлоша, КПСС XXIV-ча съезда сийна социалистически ахь а йоаржаь, шоай деррига низаш тІадахийтад колхозий совхозий резервехи торонехи баззагІа пайда эцара, юртбоахама продукташ дІахо дукхагІа эцаран пачхалкхенга йоахарах, коммунизм хьалъяра гІулакха югае хийна дакъа лаьцара.

* * *

УКРАИНА юрта боахама къахьегамхоша, парте XXIV-ча съездан КПСС ЦК Пленумий решенеш кхочаш а еш, ялтий лаьха хьуакъам кхебаьб, балхаш дика віаштІехьдаьха чуйицад ялташ, тІехкхоачашъяьй пачхалкхенга ялат доххара план.

Республика колхозаші совхозаші пачхалкхенга 11 миллион 522 эзари тонн (703 млн. пунт) ялат дехкад, цу даькъе керттера продовольственни культура — кІа 5 миллион 409 эзари тонн. Иштта тІехкхоачашъяьй фуражни ярташ йоахен культураш йоахара план а.

(ТАСС).

СИЙЛАХЬ-ДОККХА ЦІЕЙ

ХьатІакхаьчад вай аттара бочаІа, деллаІа доле цІей — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дуза ди. Байракхаша, транспаранташа дІийнаь городаш юрташ. Деташ гІоздаьнна да советски нах.

— ДАЬКЪАЛА ХИЛБА ДЕРРИГДУНЕН ИСТОРЕ КЕРДА ЗАМА - ДУНЕ РЕВОЛЮЦИОННО КЕРДАДАККХАРА, КАПИТАЛИЗМАГАРА СОЦИАЛИЗМАГА ДОВЛА ЗАМА ХЬАЙИЙЛЛА СИЙЛАХЬ - БОККХА ОКТЯБРЬ

Шовзткъей кхойтта шу хьалхаьд Владимир Ильич Ленина вастегІа советски наха ираз доле керда вахар хьалду. Историна дукха ха яц из. Цхьабакъда цу юкъа вай мехка халкъа боахам, Іилма, искусство, легІаболлича дальхача тамашийна доккхийна толамаша цецдаьккхад деррига дуне.

Советски Іаьдал йттача шерашка вай халкъа карагІдаьннаь сийлахь — доккхий гІулакхаш къахьетта дика хоалу вай республике хиннача хувцамашка хьежача. Паччахьа хана бьдде а тІехьайнса а хиннача Нохч - ГІалгІайчех догІаеҗа мехкдаьтта, химически, машиностроительни промышленность, механизированни юрта боахам, формах къамани чулоацамах социалистически культура йола республика хиннай.

Укх шера шийтойтара бедгаю йолаш да Октябрьски революце цІей. Из деаду советски наьа, дерригача адамаша сийлахь-доккха бахьча — В. И. Ленин веь 100 шу дизача шера, пятилетка чакхйолача.

Нохч - ГІалгІайчех промышленни предприятеша, колхозаша, совхозаша шерра яьржай кастта хургйолча коммунистически парте XXIV съездан Октябра цІейнех хьалхара социалистически ахь. Тахан тхоачтта карагІдьннача де а доагІаш доккхад а лаш партена, халкъа рапорташ тІа республика къахьегамхоша.

Октябрьски революце цІей дезийча деношка ина шера планаш хьалкъалха кхоачашъе дош деннадар дукхача коллективаша, хІаьта цу пар сийлена кхочаш а хьаь. Яхье баьнираша юкъе хьалхалатт «Старогрознефть», «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой. «ІаьржІа нопур» даккхара ине шера план цар кхоачашъе тоъал ка а. Иштта дика толамаш даьхад Шерипов Асланбека цІерагІча нефтемаслозаводаш В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта кахкдоаккача заводаш установкий, цехий технологаша а.

Укх деношка дика кхаь кхаьчаб Москвера. СССР мелиорацен хин боахамей министрагара, юрта боахамех заготовкайн болхлой, гІулакхерча наьха профсоюза ЦК КПСС секретарагара еннача телеграммаш тІа йоах: «Ерригсоюзни яхьe кхоалагІча квартале хьалхара моттиг яьккхарах СССР Министрий Советой ВЦСПС-ен ЦІе Байракх «Чечингушводстрой» коллектива хьожаяьй». Иза деза сийле укх юбилейни шера кхоалагІа ду цу коллективна.

Юбилейни шера дика хьалхьет «Чечингстройтранс» объединени коллективо а. Хана дукхаь хьалха кхоачашъяьй цо мухь дІа. Юха хьалхара ине шера планаш. Къахьетама оссарал дикка лакх а еш, пачхалкхенна маршаш совнаш пайда баьб. Хухча доаггра записий оттадаш хьовай.

Дезача цІейна дикача совгІаташ наяьхбаьхкай республикий юртбоахама къахьегамхой а. Колхозий совхозий кхашкара дика хьувакъам чуйицад, дукхача районаша кхоачашъяьй ялат, дулх, шура кхьйола продукташ йохкара ине шера планаш.

Промышленностан а юртбоахама а къахьегамхоша чІоагІа къоабельдаь тІайнах производства резервех пайда эцнига тоадарахи халкъа боахаме экономе рельдя чІоагІъярах» доле КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо. Предприятей боахамий кулгалхоша, партийни профсоюзни, комсомольски организацеша аьъетта терхие тІабахийтаб продукцега дІахадар чулхахь даккхара, къахьегама ооссрал лакхъяра, технически прогресс сихъяра, хІамаш хьурмат дара.

Бакъда, укх дезача дийнахь алараь даргдаш кхоачаш боацарех а. ХІанз а-болаш а тІехьасе предприятеш, гІишлоеш организацеш, пачхахьалкхенга юртбоахама продукташ йоаккхара планаш кхоачашъ ца ю колхозаш, совхозаш.

ТІехьасенча предприятей, колхозий, совхозий кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей деххар сенех латт нывча из латт КПСС XXIV съездан Октябре хІейнех сийна яьржа ахь юбилейни шу чакхдалалдалаьгІ ца йолийташ лелаярех, производства торонех лертІа пайда эцарах, экономе режим чІоагІъярах, тІехьенса цІьадаха коллектив ца хилийтарах.

Бекхтоахаме деххараш хьалхашка латт Нохч - ГІалгІайчен юртбоахама къахьегамхошта а. Шоай беррига низ тІабахийта беза цар кхашкара йоллаш дика чакхдахара, хьажкІаш, шекара свекла укх гаргарча деношка чуйица яккхара, зийбо лаьтта аьха даккхара, хьатІадогІача шерарча хьувакъама лара йоллара.

ХІана ха дика латтача хана тохабола беза хьайбаш леладераш а. Кийчъяьха еза Іай хьайбаш чулаттаргдола помещенеш, доакъар фермашка хьатІаоза деза.

Ине шера план а КПСС XXIV съезда сийна тІанийца социалистически деххараш а толамца кхоачашдара чІоагІа лоархІаме да юбилейни шу чакхдала юкъайсача хана еррига торонаш оарцагІъ — ахха къахьегар. Из дани дега массаь деза хІара кулгалхоче, партийни, профсоюзни организацеша.

НАЬНА ЛОВЦА

Октябра шераша
сийрдаьнкха
Вай Лоамаш ІуйрагІиттача кана,
«Вашатвъ», днина,
повца баьнкха
Лоам чу ваиай
са мяска кана.
Цо со хьийстина,
хало, оттто ла яхаш
Къкаж вахар
шийка дайзандаь;
Цу цІимхарча
шоривна ялаш,
Лаьттара бала
дукха ээандаь,

Кердачун чам баякха
ший кхонахь
Цу вахарцара
Іадонна йийцар.
Са дега оаз
тІьамашта гІеттанехь,
Са доацаш
чуи гІийла гом бинар.
Цхьан хана
нанас баьнкха лоаца
ХІинз тІехьа цу къастес
соца ба,
Октябран маьрша
иллашца
Наьна тІа ваьнка
са водаш ва.

Дм. ЯНДИЕВ.

Художника К. Ивнина плакат.

1970 ШЕРА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯР

КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советой, СССР Министрий Советерча Іилман техникан даькъе а литература, искусства, архитектура даькъе а СССР Ленински Паччахьалкхени премешта йолча Комитетий предложенешка а хьежа соцам баьб 1970 шера Паччахьалкхен премеш хьожаяра дьякъехьа.

Іилман техникан даькъе СССР Паччахьалкхен премеш хьожаяьй халкъа боахама Іилмахойн специалистийн йоккхача группана.

Литература, искусства, архитектура даькъе СССР Паччахьалкхен премеш яза оттаьй: писатела С. В. Сартаковна — «Барбински повестаці» яха трилоги язъярех; композитора Н. Г. Жигановна — «Сабантуй» яхача симфонех; вахналархочоа Б. А. Тулегеновнана — концертни программах; скульптора С. Д. Тавасиевна — Уфе Юлаев Салавата дегІача памятникех; художника З.-К. Церетелека—Тбилисен Ульяновске музейни композицеш ярах: Ю.-А. Ю. Бартусявичусан Ю. И. Лингисан «Лєтува» яхача Литовски ССР заллеи халхарен Паччахьалкхен заслуженни халкъа ансамблера концертни программаш бахьан долаш; П. П. Вирский — Украински ССР халхара Паччахьалкхен заслуженни ансамблера концертни программаш бахьан долаш; А. А. Колошина, Н. Н. Медведевна, О. К. Арцеуловна — «Чехословаки, тохкамий шу» яха документальни фильм бахьан долаш; Б. Н. Ливановна — тІехьарча шеранка театрен кинон даь кхтерски режиссерски балхаш бахьан долаш; С. И. Ростоцкена, Г. Н. Полоскена, В. М. Шумскена, В. Д. Дуленковна, Н. Е. Меньшиковна, В. В. Тихоновна — «Шкъа оршотденге дІакхоачаргда вай» яха художественни фильм бахьан долаш; писатела Н. И. Дубовна—«Цхьаннена бо бала» яха беркаьта аьрдІа роман бахьан долаш.

(ТАСС).

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЬЯРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецам бу: БархІаьдегІа доржача Советски Социалистически Республиккий Союза Лакхехьарча Совета шоллагІа сесси 197 0шера 8 декабре гор. Москве гулбе.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1970 ш. 4 ноябрь.

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

6 ноябре Москве, съездаш хулча Кремлевски Двореце Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизара хетаь къахьегамхой депутатий Московски Советен КПСС городской комитетен торжественни заседани хилар.

Заседане бар столицерча предприятей болхлойн гІулакхера наьх, Іилман культуран деятелаш, Советски Эскара тІемахой, Московски ахкерча колхозий совхозий къахьегамхой, доазол дезьара хьаьший.

Раьза хинна деттаа тІоараш а долаш тІаййкар президиуме гуччабаьлира Коммунистически партен Советски правительствон кулгалхой.

Сийлахь - йоккхача Октябра байракха кІал — коммунизма коталомга» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслова.

(ТАСС).

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Селхан М. Ю. Лермонтова цІерагІча драмтеатре Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизара хетаь Грознерча къахьегамхой торжественни заседани хилар.

Цига дахьа лоацаш бар города промышленни предприятей, учреждений, организацей коллективий векалаш Октябрьски революце гражданский тІемен ветеранаш.

«Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 53 шу» яха доклад йир КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретаря М. А. Дорохова.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1970 ш. 7 ноябрь. г. Москва.

Новкъостий салтий матросаш, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий эскараш, генералаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъаш цун Герзашцарча Низоша, коммунизма дола социалистически мехкий къахьегамхоша, дерригача прогрессивни адамаша дазду Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизар.

Советски наха из цІей белгалдоаккх коммунизм хьалъеш, КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъеш, пятилетка хана хьалхе чакхъяккхар дукха къовсам доттабеча доахача кердача толамашца.

Сийлахьча ленински юбилейни шера дикка дукхагІа яьккхай промышленни юртбоахамен продукци, лакхъяьй советски халкъа хьалторо. Дукха за йоаццаш «Луна-16» яхача автоматически станцено хІанз — тІехьаьнна йоккха Іилман эксперимент, дайнесна Іилмано техникен дегІадара йоарах лаьха лилара доле къарста толам.

Советски наьха политически къахьегамех хьинар кхи тІа а яйдаьд КПСС XXIV-ча съезда наккъаболхаш оча кийчоне. Къахьегамхой творчески инициативех хьинари тІадерзадаьд общественни производствон эффективность дІахо лакхъяра, Іилма-технически прогресс сихъяра, советски халкъа материальни духовни рузкъаш дебадара.

Маьршача, кхоллаьнча къахьегамаш доаллача вай халкъе фо цун дунен халкъашта юкъерча империализма, оттаре хьалха шоай агрессивни гІулакхашца дунен тайп-тайпарча районашка кхохкии чІоагІбеш, Къулба-Малхбоалех Азерен Гаргарча Малхбоалерзначи проблемаш политически наьхьаьш къовстара новкъарле ен бола США империалистий тийшо балхаш.

Коммунистически партен Советски правительство даим йоаллде мехка оборонни низ чІоагІбара, Герзашцарча Низий тІема кийчо лакхъяра.

Вай парте ленинскс низь масехо а хьехара хьан а ленини, КПСС Центральни Комитета гонахьа айхха кхетабенна бола советски нах шоай Даьхен пачхахьалкхен хьоштаи тешаме лоралеш латт. Социалистически сопружества эскарашца дола эскарашца цхьан тІема мутІаре а втта вар сийлентца кхоачашду шоай патриотически интернациональни деххар.

Новкъостий эскарен флотен тІемахой!

Даьказала духа аз шо дерригача халкъа шоаьрча цІейца — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизарца. ТІемен политически кийчоне, тІема дисциплина чІоагІъеча, тІема кийчо лаьха лоттаеча, КПСС XXIV-ча съезда сийне тІанийца социалистически деххараш кхоачашдеча дІахо толамаш дахар доаш лоаца боахх аз Герзашцарча Низий ерригача личин состава. Фо хьалхаш, бІарг сийрда кхоабаш лоралде коммунизма хьалъеш доаллача вай халкъа карагІдаьнча историческ хІоаман.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизар белгалдаккхара АЗ ПРИКАЗ ЛУ:

Тахан, 7 ноябре, моттигерча хана 20 сахьат даьача вай. Даьхен столице — городе-турпале Москве, союзни республикий столицашка, городашка-турпалашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, крепосте-турпале Бресте тоъаь иттаза йоккхий топпаш кхоссаш артиллерийски салют яла.

Даьказала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

Даьказала хилда турпала советски халкъа цун нийра Герзашцара Низош!

Хоасташ хийла вай халкъа бІубенна ленински новкъа гІолла коммунизма котІаломга дуташ йолча Советски Союза Коммунистически партена!

СССР оборона министр Советски Союза Маршал
А. ГРЕЧКО.

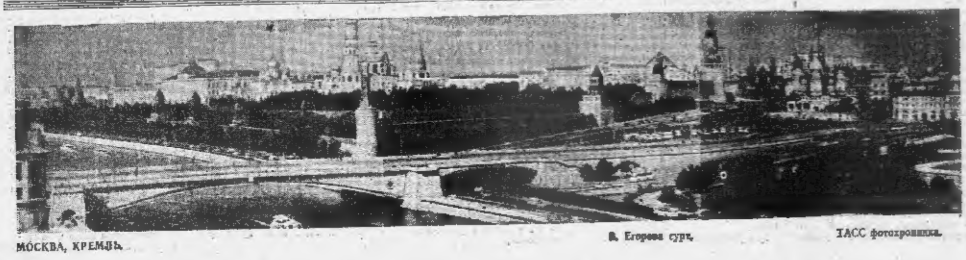

МОСКВА, КРЕМЛЬ. В. Егорова сур. ТАСС фотохроника.

ОКТЯБРА СИЙЛЕН БАЙРАКХА КӀЕЛА

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

ДОККХИЙЧА ХУВЦАМИЙ ШЕРАШ

Тха промысел коммунистически къинхьегама сийлен цӀе лелаеш ю. Вознесенски станицера Горагорск ахача поселке кхачалца тийрка довккъашка йда промысла коллективо доладен йола скважинаш. Гаьннара хьежача гуш я промысле болх беш йола трапни установкаш, станокаш-качалкаш. Цар дийнахь а буса а цахаддаш лаьттан чеиашкара хьалуьа «Іаьржа дошув». Хеш ма хиллара, чаккхдоалаш латт пятилетка тӀеххьара шу. Хьаьоннача къахьегама наьхьага юха хьежача даькка толамаш дог гӀоздоахаш да. Пятилетка шерашка дукха хувцамаш хиннад тха промысле.

Пятилетка хьолагӀа шу. чаккхдоалача хана тха промысле яр 10 эксплуатационни 220 кӀоарга-насосни скважинаш. Вознесенски найда тӀа дӀахо а тохкама балхаш деш дар кӀаларча, меловн тӀоанашта тӀаккхачара. Цитара дукха мехкдаьтта даккха вӀаштӀехь даргхилларах дог тийша бар мехкдаьттахой. Дукха юкъ ялалехьа кӀаларча мелашкара № 862 йолча скважина йоккха мехкдаьтта кӀеж техар. Цу скважинана бурув техар яр дӀи хеза мастер, социалистически къахьегама Турпал Левишн Александр керте латта бригада. КӀаларча мелашта тӀакхаьчачул тӀехьагӀа дикка дукхагӀа хилар тьадоаккха мехкдаьтта. Цул тӀехьагӀа дукха юкъ ялалехьа бурувдеттарана кхы а йиъ йоккха дебит йола скважина тьаелар тхоте. Царех бурувдетта мастер Хаджиев Михаила кулгалдеча бригада бурув теза № 873 йола скважина йоккха лоархӀам болаш яр. Ер кхоалагӀа шу да скважино хӀара дийнахьи буса 2 эзар тони мехкдаьтта лу. Из скважина болх бе йолаелча дена шин миллион тони совгӀа «Іаьржа дошув» деннад цо. Цхьаккха бӀеха хӀама ца йоалаш цӀенен дикен да скважина лу мехкдаьтта. Мехкдаьтта кӀеж етта скважинаш дукхагӀа ме хул оаха дукхагӀа хьалхье йолайир керда трапни установкаш, хӀана аьлча уж чӀоагӀа эпаш яр мехкдаьтта хьачу а эпаш пох газ дӀакъестаяра.

Хьалха дӀахача хана скважинашка мел мехкдаьтта да хьажара метод чӀоагӀа эсала яр. Пятилетка шерашка вӀашагӀа а екха болх бе йодаллийтар газомерни чоалхане установкаш, цул тӀехьагӀа дикка аттача бьылар замерщикий болх, бригада болх беча моттиге йолаш хиина газ кӀезигъелар. КӀоарга-насосни скважинашта тӀахьожам лоаттабеча балха йиза автоматизаци йир. Цу гӀуллакха лаьрхӀа хьалйир керда дикнеш, эргальха керда оборудованеш оттайир. ХӀанз бийсана замалахь управлене пультерэ цхьан диспетчера вӀаштӀехьдоал промыслерча 220 скважина болх мишта бу хьажа, нагахьа скважина болх ца беш сецача сиха воаш хул скважинашта лаьттан кӀалха ремонт еча бригадага. Цо сиха дӀадоакх нийсденна кхоачамбоацар. Юха а болх бе йолайолийт болх ца беш сецна хиина скважина.

Пятилетка шерашка дукха кердадараш юкъедоаладаьд скважинашта лаьттан кӀалха ремонт еча а. Цига пайда эца йолабаьб АПР-2 ахача автоматически дӀоагӀех. Из бахьан долаш хоза лаккхъеннай ремонтникий къахьегама овсарле, дикагӀа хул кхоачашду ремонтни балхаш.

Промысловикаша хӀанз доалдеш йола оборудовани чӀоагӀа чоалхане я. Цудухьа шоай квалификаци ца хаддаш лаккхъеш ба уж. Мехкдаьттахой дешаш ба институташка, техникумашка, болх лой - кагирхой школашка, кхычахьа. Царех дуккхабараш ба хӀанзлехьа, дешара заведенеш чакх а яьха производстве командираш болаш болх беш. Тха промысле балха баьхкача хана тайп-тайпара балхаш деш бар мехкдаьттахой П. Батыжев, П. Колесников, В. Мамков, кхыбараш. ХӀанзлехьа мехкдаьтта техникум чакх а яьккха, массана а мехкдаьтта доахача бригадашта керте латташ ба. Белгалдаккха дезаш да уж керте латтача бригадашна дика къахьегама толамаш доахаш хилар а. Промыслерча бригадашта юкъе эгтара хьалхарчарца мехкдаьтта даккхара пхе шера задани кхоачашъяьй Мамцов Василе кулгалдеча бригада. ХӀаьта П. Батыжев керте латтача шоллагӀча метода мехкдаьтта доахача участка коллективо цахаддаш газ чуухнийт мехкдаьтта тӀоанашка, цудухьа скважинаша шоашта оттаьча режимах болх бу. ХӀара бетта задани тӀехкхоачашъеш хьайоагӀа из.

ХӀанз промысле болх беча берригача мехкдаьттахоех 80 процент дешаш ба. Мехкдаьттахочун професси толамца караерзаеш ба и.н. С. Цечоев, И. Лупоглазов, А. Торшхоев, А. Эльмурзаев, С. Берсингов, кхы дукха бараш. Мехкдаьттахой квалификаци лакха хилара хьежжа ритмичне дӀабода скважиннай болх, лакхлу къахьегама овсарле.

ХӀанз хулача парте аргӀанарча XXIV съездан пул хьалха хинача XXIII съездан юкъе чот яь варгвоацаш дукха хувцамаш хиннад тха промысле! Пятилетка хьалхарча шера оаха социалистически декхараш тӀалийцадар пхе шера плана совгӀа 180 эзар тони «Іаьржа дошув» дӀакха, хьадоаккхача мехкдаьттаген наггахь дӀабода мах цӀ-ах процент лохбе, къахьегама овсарле 5 процент лакхбе. Уж декхараш хоза совгӀа тӀехкхоачашдаьд. Пятилетка диъ шерен итт беттен планал совгӀа даьккха мехкдаьтта 390 эзар тони я. Къахьегама овсарле 12 процент лакхъеннай, хӀаьта хьадоаккха мехкдаьтта цу юкъа 32 процент дукхагӀа хиннад. Из дукхагӀа хиннад къаьнача фонда скважинех бизза пайда эцарах, бурувдеттараша мехкдаьтта кӀеж етта дукха скважинаш хьаьдарах.

Хьадоаккха мехкдаьтта совдаккхара дукха геолого-технически мероприятеш а чаккхъяьхай промысле. Пятилетка шерашка ерригга чаккхъяьккхар 210 геолого-технически мероприяти я. Цар чотах даьттан чевашкара даьккхад 520 эзар тони мехкдаьтта.

Хьинаре къахьег мехкдаьттахоша укх юбилейни шера а. КПСС XXIV съезда сийна социалистически декхараш тӀалийцад цар пятилетка тӀехххьарча шера план 20-ча декабре кхоачашъен, хӀаьта 1971 шера хьалхарча квартала план 20 марта кхоачашъен. Уж толамца кхоачашдергхилар къаьхта хьаьоех цар доахача къахьегам толамаша. Укх шера дукхьая итт бетта планал совгӀа даькккха мехкдаьтта 23 эзар тони я. Хьадоаккхача мехкдаьттага дӀабода мах цхьа процент лохбаьб. ХӀара скважина ремонт ца еш 150 дийнахьи буса болх бе безача цун боарам 213-га дӀаккхаьчаб.

Тха промысла коллектив дог тийша я пхе шера плана хана хьалха кхоачаш а яь, ше керда пятилетка толамца дӀайолаергхилара.

А. АЛБОГАЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ кхоалагӀча промысле заведующи.

Укх пятилетке чӀоагӀа дегӀаьккхай Грозненски химкомбината производственни мощносташ, шерьаннай арахецача продукце ассортимент. Пятилетка план кхоачашъеча, дика толамаш доахаш хьайоагӀа коллектив. Хеннал хьалха кхоачашъяьй цо продукци арахецарен цунна реализации ярец 10 бетта план.

Сурта тӀа: укх пятилетке химкомбинате керда хьалъяь цех.

Хьалха латтараша дувц

ЛИЙРХӀАР КХОАЧАШДАЬД

Казахстанера цӀенача 1958 шера дения хьамиӀаш кхеш ва со. ХӀаьта хӀанзалца цхьа шу дӀадехадац аз кулгалдеча звенос шоай декхараш кхоачаш ца деш. ДӀадахача шера 150 гектара тӀа хьакиӀаш дӀайийр оаха. ХӀара гектара тӀера 36,4 центнер хьэнар тхона я.

Укх шера 2000 гектара тӀа йийнай уж. Уж дӀаелехьа органически удобренеш а екха дика кийчдир аьнта, агротехническеи динагӀча хана чекхдьахьар дерриги балхаш. Цхьабаьгдо ӀаламаӀ хьалаш дика дацар, хӀаьта а хӀара гектара тӀера юкъара лаьрхӀача 35 центнер хьамиӀаш чулийир оаха укх шера.

Цу тайпара шерашка шерра гектара тӀера чуэца хьамиӀаш планал совгӀа хул тха. Октябрьски дӀаьахенца 53 шу дузача дийнахь оаха рапорт цу пачхьалкхенга хьамиӀаш йохкара пхе шера план 140 процент звенос кхоачашъярах.

Л. ЗАХАЕВ,
Ачхой - Мартина района «Лермонтовский» совхоза хьамиӀаш кхеча звено звеньевой.

Хьалха латтараша дувц

Тха дош чӀоагӀа да

Ер шу къаьстта белгала да вайна. Къахьегама совгӀаташца даздир В. И. Ленин ваь ди. Айдеиача хьинарца къахьегаш декха толамаш доахаш накъбальхкаб цеха болхлой Октябра цӀейна. Аз кулгалду 10 саг чуюхагӀача бригадана. Итт саг аз тхо кийчача продукцега хьожача а сехьаташ дӀа а доахаш из къастаеча а участке. Цехе лоархӀамегӀа йола участок я оал тхачох. Сона а хет из иштта. Октябра цӀей сийна тӀалийца декхараш кхоачашдаьд бригада болхлоша. Цу юкъа балха ханах пайда эцилга дикка тоалелир. Ала деза, саккхт дола продукцега холеш вӀаштӀехьаш (мехкдаьтта промыслай нахоаш та эша агрегаташ, фонтанни арматура, кхыяр). Цехе а эгтара хьалхарчарца шийн а сийнача коммунистически къахьегамо цӀера сий лакха лоаттаду бригада коллективо. Массане дика болх бой а белгалбаха лоа цхьабараш. Царех ба газоэлектросварщик Глотов Владимир, обрубщик Арбузов Андрей, крановщица Рабинина. Цар къахьегам кхачарел овсарегӀа хул. ХӀаьта аз пхе шера задани кхоачашъяь шин бутт баьнаб. ХӀанз 1971 шера чотах бу аз болх. ГӀалат хургац аьлча, ноябрь бутт боаш шоай пхе шера задани кхоачашъяь варга массеш саг, Октябра цӀейна, парте XXIV съезда оала кийчаду къахьегама совгӀаташ да уж.

В. МУЗЫРИН,
«Красный молот» завода № 14 йолча цеха продукци сахьаташ тохаре участка бригадир.

Къахьегам — дега гӀоз

Къахьегам — дега гӀоз я. Цунца корадоагӀа ирса, болх барга хьежжа доал сий а. Тайп-тайпарча къамех болча наках латта тха коллектива барт болеш я. Цудухьа производственни планех толамца лоархӀаду тхо — кӀамаш тегараш. Производствех шийн доалахьарча хӀамех санна дог лезаш, хӀаман хьурмат деш хула, балха ханах бизза пайда кийбой къахьегам овсарегӀа хул. МоллагӀа цӀей къахьегама совгӀатехьца даздеш дамал я пха коллектива. Шоай низ кхобинзар хӀамаш тегараша В. И. Ленина юбилейна накъабоагӀаш. Цул тӀехьагӀа КПСС XXIV съезда сийна кхы а дикхагӀа декхараш тӀаийцар ателье болхлоша. Уж кхоачашдара хӀанз хьинаре къахьег. Октябра цӀейна накъабоагӀаш къахьегам кхы а овсарегӀа хилийта, аьнна, дош далар ателье болхлоша. ХӀаьта цар из сийленца кхоачаш а ду. Дийнахь 19 мара тега ца дезача 25 — 30, кхы совгӀа а барзкье тег. Белгалбаха лоа массанел овсарегӀа къахьега швеяш Л. Бекова, Л. Орцуева, Г. Звякина, закройщикаш Ж. Мусаева, А. Бабыкина. Къаьстта гӀадаугаш да ателье болхлоша 20 сентябре пхе шера задани кхоачашъяь хилар. ХӀанз 1971 шера чотах оаш хьега къа КПСС XXIV съезда хетаду. ХӀаьта Октябра цӀей сийна 1 эзар сома маьха бахача наза гӀулакх де, аьнна, деина дош сийленца кхоачашдаьд ателье болхлоша. Коллективо уж толамаш доахача эрригa шийн организаторски талант дӀалу производстве заведующе Мечиев Маьхьмада. Производственни болх кхетамца дика вӀаштӀехьбаьккха лелабу цо. Цудухьа шоай болхо эрга хьежжа да коллективо хьега къа а.

М. СУЛИМАНОВА,
«Индпошива» фабрика № 2 йолча ателье болхло.

Пятилетка тӀеххьарча шин-кхаь шера 7—8 гӀишлов объект хьалъяьй МВД СМУ Василенко Анатолий керте латтача бригада. Хьинаре къахьегарах цхьабарех коммунистически къахьегама ударникаш баьб. Уж ба Герман Владимир, Гриценко Виктор, Пономарев Герман, Василенко Анатолий, кхыбараш. Цхьаккха бутт дӀабахийтац цар задана 140, кхы дукхагӀа процент кхоачаш ца еш. Октябра цӀейна а лаккхача толамашца накъабаьхкаб.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) И. Пономарев, В. Герман.

И. Плиева сурт.

Ноахалий эстафета

УЖ АЛАН ШЕРАШ...

1968 шера 23 сентябре «Правда» газета тӀа араьнняча «Мича эуга проводаша» ахача статье тӀа яьнняд: «ТӀа-тӀа гаьна йоалаш латт событеш. КӀезиг - кӀезига ухаш дунен тӀара дӀаух хӀамаш бӀаргадайнараш, революце гувалчен романтически персонашка дикъа доацаш хиннараш. Юхедус цар балхаш, цар гӀуллакхаш... хӀамаш, документаш... фотографеш. Царех хӀараннена доагӀар наха дӀадалаорга, шоашта дош далаорга, — дӀаяхача ханах а шоаех аз дувцилга шоашкара дехаргa хьежаш да уж.

ТӀаккха, тамашийнача фильмашка санна, шийн сихденна эдаэлаьгӀдергдар Лаьттo, юхавоаргдар из. Уйланашхьа дахача санна хьайзза юхадерзаргдар из. гаьнарча шераша саьоахаш боагӀа мух тохаргбар цо наха...

Нагахь, дӀаяхача революционни событешка даькъа лоацаш хӀинаш бӀаргагуш хиначa хӀаране, сона хетаоргахьа, керда хьалкхувча тӀехьенна юхедита деза ханахи вахаи дагаднагӀа цӀена бакъдола хӀамаш.

1920 шера ГӀалгӀашкахьа эрсий, Россе кхыча къаьмий цӀеча Эскара новкъосталца Советски Іаьдал юхаоттадаьча тӀехьагӀа дукхьаьшха юллача Долакоюча изба-читальне заведующешла хьожавир со.

Цу балхаца дуззадеша кастъаста БуротӀа, ГӀалгӀай облово ухаз со литература а кхыйола хӀамаш а яь. Цкъа иштта вахача хана гӀороде пхьа эӀамига саг кхийтар сох. Цунна цхьаьна КСМ ГӀалгӀай окружкоме чувахар со. Из, Баркинхоев Рамзан, окружкома секретарь хиннавар. Тхо дӀачудаьлча кӀал вагӀаш нийсвелар тхона цхьаькха цун новкъост — заместитель Аушев Махьмад-Гири. Цар йийцар сона комсомол а цун декхараш а. Цу дийнахь РКСМ членалла дӀачуваьхар со. цу дийнахьо хьайийдо билет. Цу цӀийне дӀадаьхдо сона Долакоара, СоагӀапчара, Къаскамара, Лаксова хутарера кагийхой РКСМ-е чуэьхта.

1920 шера цхьаккха саг чуэза вӀаштӀехьдалабдо са. Хала ха яь. Бахача нахах йоазув доцар хоаш саг, вацар, Іарбий меттала хьехаш хьужаренаш мара яцар юрташка, бандаш яр массайахьа а. и. кх. дӀ.

Кагий нах а боккхагӀбараш а гуллуш хила юртара аьхха вай мара боаца культурни кхувар а хиина дӀаэттар изба-читальни. Ленински брошюраш дукха дар сога. Царга гӀолла наьха безам тӀабоххийтар аз комсомолга.

1921 шера Долакоара эгтара хьалха КСМ членалла бахар: Алероев Нупа, Додов Хьадис, Билтоев Хьадис, Эгиевоа Бота, Кудоев Саид, Иссев Кала, Батыжев Шамсудин, Даурбеков ГӀапа, кхыбараш; СоагӀапчара: Мержоев Іиса, Боров Хизар, Булгучев Махьмад, Булгучев Сайпудин, Корнгов Хьажбикар, Мержоев Ахьмад, кхыбараш; Къаскамарa: Хамхоев Товсолта, Мазиев Исраил, Яндиев Увайс, кхыбараш; Лаксовера: Ахильгов Іиса, Гетагазов Исропил, кхыбараш.

Лакхе белгалъяьхача юрташка 1921 — 1923 шерашка йоккхий, чӀоагӀа денал дола комсомольски вейнаш хьаяйлар. Царна юкъе бар керттерча даькъе Советски Іаьдал бахьан долаш къовсам лоаттабеш бирса зенон дӀаяхаькха цӀе партизанаш. Цу гӀуллакхо тха сий лакхдоэа. Со секретаралла хержар.

ЦхьабаьъдӀ, Іалаьлате хала дар болх бе, экономически политически хьалаш мӀашшара дацар.

БӀаьхвенна лаьттача шин тӀемо (1-ча империалистически гражданскии) боахам тишбаьбар, дукха вах бар къен мисен. Областной центрера (БуротӀара) 75 километра гаьна яр юрташ, телефонаш бувзам бацар, цу юрташка ватторасноот, школаш, клубаш, радио, партийни организацеш, машинниш, хьарачаш яцар, хий тоъацар. Цул совгӀа, шоай ма хулла контрреволюционни агитаци йора моллаша, кхелчаша, кулакаша — комсомольцаш даьла вонаши вах ба, жоьмагӀате пӀевах бовларгба уж, къорӀа ахачох, Советски Іаьдало дикка йоаккхе а 7 шера тӀех аз йоаккхаргьац, ахаш.

Иштта эча агитаце политически уголовни бандитизм хьалгӀеттайора.

1923 шера гурралца е парте райком а, е КСМ райком а яцар тха, хӀаьта цудухьа кхы а халагӀа бар тха болх.

Цхьа хӀама дар тхона — Ленина Советски Іаьдалахи бола темам, вотдаргхилоах бола тешам, къовсамера хьинар. Керттера гера бандиташта дукхьала деразидо оаха. Бандиташа, кӀийдейна а хьешаш, довнаш дора комсомольцашта советски активисташтеи. Иштта 1921 — 1927 шерашка бабир: комсомолец Къаскамарча юрта Совета председатель Хамхоев Товсолта, Долакоарча комбеда председатель Алероев Мустафа, милице начальник Костоев Ахьаст, кхыбараш.

Комсомол кхерае хала дар, кхы а чӀоагӀагӀа эгӀаздаха лоаттабора оаха къовсам. Тхоаш мел дукха дойналла хьад дагандеш цо вахар дукхьа Фильхин Иван Васильевича, исторически Іилмай кандидата, «Къовсамех къахьегамеи сийлахь никъ» ахача книжка тӀара цхьа моттиг йдаллоргья из. 84-ча оагӀонгӀа цо яздур: «1920—1922 шерашка гӀалгӀай, нохчий, чеоий, казакий бандиташ дьухалуш хии ца къорт яо Псадахниски округ. Бандитски группаш дӀекхавэ еш хиина цхьаьккха операци чакхъяьцар цу хана Псадахниски округерча комсомольцаша чӀоагӀа дакъа ца лоацаш».

Бандашта духьал дора къовсам а лоаттабеш, тха района комсомольцаша, кхы мел йола моттигашка а санна, парте белгалъяь ерригa мероприятеш чаккхйоахар. Юртара деррига дешаш, ерриге кампанеш комсомолага гӀолла лелар.

Моттигерча Советаша, района Іаьдала органаша комсомол лоархӀар. Кхыметтал ВКП (б), ВЛКСМ обкомашкара, облисполкомера, ЧК-ара баьхкараш а комсомолца дагабувлар, хӀаьта оаха царна новкъостла а дора.

Вахача наха хьалхашка чӀоагӀа сий долаш яр комсомол. Нах тхайнар шоай хьаьштий гадоахараш бандиташ, моллаш, кулакаш е боацаш, Ленина парти, комсомол, Советски Іаьдал хиларах.

1923 шера гураьь парте ГӀалгӀай окружкомо аьча решенегӀа ВКП (б) райкоми РКСМ райкоми яьхар. Цу хана деиз КСМ райкома культпропотдела заведующелла болх беш хилар со, хӀаьта райкома секретаралла вайтар Халиев Исраил ТӀахьагӀо, ГӀалгӀай автономни область хьайийча Халиев обкоме балха Іохийха Іоахахачул тӀехьагӀа со хилар райкома секретаралла болх беш.

Тха Псадахниски района чуйоагӀаш яр ворхІ юрт: Долакоа, СоагӀапче, Къаскае, Лаксово, кхо Ачалкье.

Тахан, уж ерриге халонаш, уж миллъала деаш, бопдонера эилел кхи юкадоагӀаргдоаваш дӀадахел.

Ленина Коммунистически парте хьалхаленца вай халкъ, комсомоло хьинаре дакъа а лоацаш, социализм хьалъаь а даьна, Ленина оттаьча планагӀа, сиххача темпаша коммунизм хьалъеш доал. Овлангара хувцаленнад вай сийлахь боккхача мехка сибат. Дола хӀама да хӀанз. Нах бахача хӀара моттиге школа, клуб, кино, радио телевизораш, лораш, больницаш я. Массанена а бе болх ба. Деша безам берашта хьайболла а училищай, техникумий, институтий наӀараш.

Вай кагийча наха беррие хованкъ-теш. ГӀабай хӀара хоеш, хӀара даьннача революце герой, революционерий, мехка индустриализаци юрта болхама механизаци яра тӀехьа лаьттача къовсамах хӀара къамаьло, классови мостагӀашта духьал, керда ирсера вахар хьалдаре къовсам лоаттабьча партийни, комсомольски организацеша шоашта тхьанара укх хозача, ирсача вахарера моттиг кийчъяьлга? Массанена хоаш дале а, массане чхета да деш хила мег. Цкъан журнала тӀа дийшад аз: «ХӀама дагадоалладе безам боацар, цунах шийна пайда балац аьнна хетар гӀерт хӀама дицде. Уж- жаморгаш хӀама атта дицлуш хул. Цо мочо массаза а ше лораву». Из долла хӀама кхетадеш воацар цу моча нахах ва».

Историга хов, тӀайоттӀача тӀехьенна из ирзера вахар бахьан долаш лаьттача лирча къовсамашка доккхагӀча нохчалех болча миллиоцаш къовсамхоша шоай сиюш Іодехкилга.

ХӀаьта исторе гешт дертдац, ленински революционни традицешта, дай традицешта тӀерабувлараша.

А. АЛЕРОЕВ,
комсомола ветеран, РСФСР лоархӀамера персональни пенсионер, 1927 шера дени КПСС член.

ХАЛОНАШ ЭША А ЕШ

35 шу да аз хӀанз се волча № 1 йолча цехе болх бу. Юхаьнца оператора гӀонче хилар. Тхоай балха лоархӀамга диллача ха кӀезига хет сона айса заводе болх беш хьнхар. Цудухьа хоечох кхоачамбаь Іац, цахаддаш аькъьо гоазаш кӀоаргагӀа боаз боля.

Хьалхарча пятилеткай шерашка зала дар. Установкаш къаьна яр. Цар технологически процесс хӀанз санна чоалхане яцар. Цунга хьежжа кӀезига бар эша квалификаци йола болхлой. Планех доархӀадоб а кхоачаш хилар продукци арахецадар. Арахецаш хиннар а аьхха массех тайпа продукци мара яцар (бензин, фатаген, кхыяр). Цхьабакъда, халкъа боахам мехкдаьтта продуктаца ІалашбараІ тхоаш ца кхоадаш къахьегар оаха. Болхлой ца тоъаш хилар а чӀоагӀа Іатткъар.

Ха дӀа ме йода цех а кушна цхьане коллектив а дагӀауъяр. ХӀанз завода ерригана установкашта реконструкци яьй, технологи эргалькхай. Деррига балхаш автоматизированни хьисапе ду. Из бахьан долаш болхлой 20 процент йола продукци шоаза дукхагӀа хиннай. ХӀанз хӀара установка иттаж тайпа лаккха дикал йола продукци дӀалоаччийт Даьлега.

Хьалхарча пятилеткай халача шерашка болх беш хиннарех массехк саг мара висавац цехе меттела ерригача заводе а. Уж ба № 2 йолча цехе начальник Сухоребриков Александр, воккхагӀвола оператор Попов Василий, кхыбараш. Хьинар эша ца долийтац, шоашкара хьокхам телаш къахьегий хьабоагӀа уж.

Аз кулгалдеча № 1 — 2 йолча установка тайп-тайпарча къамех бола нах ба къахьегаш. Цхьабакъда, дог-уйла, хьалхашка ватта декхараш цаӀаш лоархӀача цар шоаш кхобац къахьегама. Берригашна балхах дика кхеташ ба. Болх бечараш 9 саг мехкдаьтта техникум чакхъяьккха ба, хӀаьта 4 саг Грозненски мехкдаьтта институте деша оагӀа. Цунах хоа установка болхлой шоай гоазаш лаккхьара, болх кӀоаргагӀа боазара тӀаккхуваш бовза.

Ер шу юбилейни хиларца къахьегама деза да тхона. Айдеиача хьинарца къахьегаш декха толамаш доахаш накъабаьккхар установка операторащ В. И. Ленина юбилейна. Цул тӀехьагӀа КПСС XXIV съезда сийна доккхагӀдола декхараш тӀалийцар оаха. Уж дикагӀа кхоачашдара яхье баьнача установка операторашта баьхка толам боккха ба. Пхе шера план ноябре кхоачашъяьй установка коллективо. ХӀанз 1971 шера чотах бу оаха болх. Массана дика болх бей а къаьст - къаьста новкъостий белгалбаха лоа. Уж ба массанел овсарегӀа къахьега боккхагӀбола операторащ Данилов Виталий, Буланко Иван, Жовнер Владимир, Воробченко Георгий, операторий гӀончаш Барзиоков Зоурбик, Хадзиев Хьамид, Индыкова Надежда. Октябра цӀейна накъадоагӀаш уж лакха толамаш дахка карагӀдьлар установка коллективана болх дика бораш, барт цаӀ болаш хилар бахьан долаш. Шу чаккхдаьлалелча планал совгӀа миллионаш сома маьха продукци арахецаргья установка коллективо.

М. АБАСАЛИЕВ,
В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чеккдоахача завода цхьоалагӀча цеха № 1-2 йолча установка начальник.

ТХОАЙ ДАЬЙ НОВКЪА

Болх дика барах хьнша бетона заводе хьалхарча моттиге я тха № 2 йола цех. ХӀаьта ерригача завода арахецача продукцех 60 процент арахецараш тхо да. Цу цехе а шийн производственни толамашца белгалъяьна я тха арматурщикий бригада.

Со цу бригаде балха вена 15 шу хьаьнад. ЧӀоагӀа эсала латтар цига болх. ХӀана аьлча дукхагӀа дола балхаш кулгашца де дезар, цхьа тӀа арахеца продукци а качестве лоха йолаш хулар. Цу хана денз чӀоагӀа хувцамаш хиннад тха цехе а бригаде а. Шерагара шерага лаккхлу ткацига механизаци. ХӀанз болх бераш станокаш я, цеховшка арматура дӀачулаара болх беш а специальни машинаш я. Йоккха атто хилар тхона цехе механизированни вордингаш болх бе йолаелча. Тха цех укх шера планах 2343 эзар кубометр арматура арахеца езаш яр. Укх 10 бетта оаха 2024 эзар кубометр яьй.

Вай республике керда хьалъяь дукхагӀа йола гӀишлош тха цеха продукци юкъе йолаш я.

Цудухьа тхоай бехктохках кхета а беш бу оаха болх. Дукха ба тха бригаде цӀи хеза болхлой. Дикдоац Н. Шилова задани 120—125 процент кхоачаш ца еш. Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 53 шу дузача цӀейна сийленца накъабара сутаро къахьегаш хиннаб укх деношка са новкъостий электросварщикаш Е. Саркисов, М. Котелевский, арматурщикаш В. Чумалова, Т. Прашева. Цар а сменни задани 115—120 процент кхоачашдьо. Цунах кхоачам беш дац тхо. Оаха лаьрхӀад КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъадахара хӀара сменах норма 125 процент кхоачашье. Тха бригадано сина «Коммунистически къахьегама коллектив» ахача цӀи лакха лоаттаергья оаха.

А. НАРМАЛЕВ,
Грозненски хьиша - бетона завода № 2 йолча цеха арматурщик.

КЕРДАЧА КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШКА!

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

Пятилетка кхоачашъяьй

ТХА совхоз вIашагIъелла укх шера яцх шу доал. Цу юкъа хоалуш чIоагIъеннай боахаме экономика. Ер пятилетка йолалуш 172 гектар яр тха комсаш, хIанз 872 гектар я уж. Комсий бошмаш шеръядир бахьан долаш дика хьувзъаш я экономически пайдане йола культураш: гурахь дув кIа, хьажкIаш, гадуаргаш дIалув лаьтта кIезигделар. Цхьа бакъда цу культурай хьувкъам лакхбаьб совхозе, цудухьа чулакъа деррига ялат, цу тайппара пачхалкхенга доккаш дар а кIезигденнадац. Иштта пятилетка хьалхарча шера пачхалкхенга 1633 тонн мара доккхаза оаха гурахь дув кIа, хIаьта укх шера деккар 1832 тонн да.

Доккхий хувцамаш хилар тха боахаме кIаьтта 1966 шера КПСС XXIII съезд хинначул тIехьагIа. Юртбоахама производствана нийса планировани яра деррига хьалхаш белгалдир съездо. Лакхдир ялата культурай маьхаш, пачхьалкхенга плана совгIа доккача дулхах, ялатах совгIа мах лулга вIаштIехьальнкхар, кхыдараш.

Съездо дьлча сецамаш дог гIоадаьккхача тха совхоза къахьегамхоша, шоай резервех биаш пайда а вцаш боахама дерригача доакъой производство дикка лакхйир. Иштта, гурахь юа культураш хьалхарча репродукцегIа долча цхьовлагIча класса фу а тоссаш дIайийча, бизл буртиг бола дика ялат чуэц. Цу платах пачхьалкхено лу мах дукха лакхагIа ба, цул совгIа дикка лакхагIа хул гектари хьувкъам а. ХIаьта укх шера 1500 тонн ялат деккал пачхьалкхенна, плана совгIа 6 эзар сом гартга пайда а беш.

Совхозе резервех пайда иинта эц хьахьокхара кхы а масала доаладерга аз. Люцерна фу кхедеш 50 гектар лаьтта да боахаме. Эггара хьалха аьла лаьрхIа хьокх оаха люцерна. Цул тIехьагIа тоъал хий а тохе, сихха дегIайоагIаргйолаш минеральни удобренеш а тайсе шоалгIа фуна лаьрхIа хьокх. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача кхоккха центнер люцерна фу дова, деррига 150 центнер. Ахчанга диллача цун мах 45 эзар сом да. ХIаьта из фу кхедаре дIадахор тIера даьккхача цIена пайда 40 эзар сом хул.

Тха механизатораша — рационализатораша бIаьсты лаьттан кIиллара комсаш мукъайоахха агрегаташ вIашагIъеххай. Укх шера эггара хьалха болу беш яр уж комсий кхашка. Царех цхьан агрегато кулгашца деча балхех 40 сар мукъавоахх. ХIаьта уж агрегаташ бахха юкъе йоалаяьрх боахамо 12 эзар совгIа сом пайда ийцир. ТIадоагIача шера лаьттан кIилара комсаш хьалхара деррига белхаш цу агрегаташца чакхдаха лаьрхIад оаха. Цу гIулакхо лургбола пайда 23 эзар сом ба. Цул совгIа механически Бородски хий кийчду агрегат а вIашагIъеллад боахаме. Цо воркI сага метта болх бу. Цу тайппара боахама пайда луш йола дукха рационализаторски предложенеш юкъейоалаяьб механизатораша укх пятилеткаш. 1966 шера цIена лохад 51 эзар сом хиннаяле, дIадаьхча шера 118 эзар сомага дIакхаьчар из. В. И. Ленин ваь бIаь шу дизача укх юбилейни шера 400 эзар сом цIена пайда бе дьрхIад оаха, хIанзале баь пайда 206 эзар сом да.

Шерагара шерага кIезигду оаха юртбоахама продукци яккхарга дIадоаяр, лакхбу цхьан гектара хьувкъам. Иштта 1966 шерашa нийсдича укх шера эхьа центнер ялат кхедарга дIадодар 30 процент лохденнад. Нагахьа санна 1966 шера цхьан гектара тIара чуэца кIа — 16 центнер, чукх — 14 центнер хиннадале, укх шера хIара гектара тIара кIа 32 центнер, чукх — 29 центнер чуийцар боахама кхаш лелалераша. Цо тоьро хилийтар боахамга пачхьалкхенга ялат доккхара пхе шера плана 166 процент кхоачашъе.

Цу тайпара доккхий хувцамаш хиннад хьайбаш лелаеча а. Укх тIеххьарча шерашка пачхьалкхенга хьайбай продукци йоккхара плана кхоачашъ ца ешш дисадац тхо. КПСС XXIII съезд хилча дерригдукха доьл оаха хьайбаш леладерий болд эттача бакхдара. Хьайбай помещенешкаре кхо арадахьар, хьайбашта доакъар деккар, кхыдараш санна долче балхашта механизаци яьй.

Дика вIаштIехьбаьккхаб боахаме болхлочун къахьегам, цун белхашара материальни, моральни безам совбаккхара гIулакх. Производстве хьалха лаьттачарна, шоай балха нормаш тIеххоачашъеранаш ахчан премеш, грамоташ, мах бола совгIаташ, курорташка салаIа баха боахама чотах путевкаш тел.

Лакхденнад укх пятилетке совхоза къахьегамхой ваншеш дар материальни хьал. Дукха болхлой ба совхозе шоай доалахьа легковой машенаш йолаш, мотоциклаш ярашта лоархIалург а бац. ХIаьта телевизор, радиоприемник, холодильник йолаш нагахьа сар мара вац совхоза къахьегамхошта юкъе.

Дукха керда производственни объекташ хьалтьийб боахаме укх пятилетке. Иштта 1100 гектар тIа хий декха система, кхоь керда кхай тIара стан, керда контора, ерригa балха процессашта механизаци а яь керда ферма, 30 километр жагIа бакла наькъ ахыдараш. Довзаргдоацаш хувцаденнад совхоза къахьегамхой бахача Знаменски юрта сибат а. ДуккагIа доьа наькъаш асфальт йилла да, тротуарех ехкай, 100 моттиг йола берий беш, музыкальни школа хьалтьийб. Пайдане моттиг 3200 квадратни метр йолаш совхоза къахьегамхошта лаьрхIа квартираш яьй.

Дукха специалисташ кийчбаб совхозе укх тIеххьарча хана. ХIанз 27 кулгалхо ва боахама шоай совхозерча болхлой юкъера ваьнна, царех 16 кхалсаг я. Болх дика вIаштIехьбаккха хоаш, йоккха опыт йолаш ба цхьалдагIча бригада бригадир, район совета депутат Усманова Марем, ахелагIча бригада бригадир, совхоза халкъа тIахьожаккхой группа председатель Хасбулатова Тамара, бча бригада бригадир Карауль Евдокия, дукха кхыбараш.

Совхозе къахьегаш 21 специалистах 6 лакхйера образовани йолаш ва. ХIаьта институташкеи техникумашкеи заочно дешаш 9 сар да, 200-не шоай квалификаци лакхъяьй.

ТIайоагIаш я керда пятилетка. Цун хьалхарча шера кхы а лакха тIа къахьегама толамаш дахара дьнир кхо да деш болх беш ба совхоза къахьегамхой. Цар хьанарца хаиназа дIадийнад гурахь дув ялат, 15 процент мара дисадац зиба вха деза лаьтта, дика кийча а ль чусоадаьд хьайбаш ХIанз комсаш йолаш, уж лаьттах йохаю ба боахама комсаш лелераш. Шоай къахьегама толамаш КПСС XXIV съезда хетаду цар.

Д. ЗАВГАЕВ,
Надтеречни района «Знаменский» ялача комсаш делача совхоза директор.

ДИКА БОЛХЛО, ТЕШАМЕ НОВКЪОСТ

Соца йист хила Iохайнача итт — пхийтта минота кхозза — дихьаза саг кхайкар Салангирега. Иштта ба юртбоахаме къахьегача шофера болх. Массехана а из шоашта уллув хилар деза цхьаза наб ца яр а кIаьдбалар а фуд ца хоаш хьувзо безача ахархошта. Царгара из «лазар» хьадаьннад Салангирена а. Дела за а я, хIана аьлча укх 12 — 13 шера дийнаь а бус а царна юкъе ва из, царна хуле бохам а кулаш, цар дог гIоздоала гIад а водеш, дика во царца дечаш.

Цудухьа саг кхайка ца везаш Салангирe ше а ва ферме ремонт еча материалаш сихагIа дIаяхьара сагота. Гу сонь со кабина чура араволлаш а стартер тIа тоIаба къейбар ког, рула тIа гIолла сагем байна леле «Хьала» кулгаш. Цунна а дукха хет ше соца йоаша миноташ. Цудухьа айса цуига де лаьрзIе зеттераш ца деш дIаваийтар ва из. Ферме бодача наькъа гIолла цу сеньато къайлашхар цун «Газ-63» яха йоакха сагмосаш.

Нагахьа санна хьалхагIа кIезигча дукха из сона воезаш хинначар дIахо ер мугIараш язде торо хургьяцар аьнна хет сона сай! Совхоза хьинарe къахьегамхо, тешаме новкъост, общественник вoарэ! Салангирех.

Ше дор шийна, ший цIенна деш санна сутара кхадеш саг ва Тумгоев. ХIаьта боахаме эшаш йола кулга говзал йоалаш а ва: слесарь, сварщик, механик, тракторист, шофер. Уж балхаш дукха дехь а цар къайлйнаш эйза а ва из. Цудухьа эшача хана цетка бе йолла, станока тIа отта, трактор, комбайн тоае новкъостах де йиш йолаш ва. Укх шера ялат чуэцача хана ше кIе дIакхтувьаш воалаш мукъаволча хана слесарин, сварочни балхаш деш хилар из кхайка.

Из бакха волча гаражерча шофераша, кулгалхоша а дика тешал ду цунна. Эшана сахьета, минота кийча хул из а цун машина а. Дика Iуналь деш лелаю цо из. Совгаза дукха бац цо миссел дикка муць дIеяха кхухьа шофераш. Иза цо хIара бетта мидена авинга хьешача а гуш дак 200—210 сомаш чулханаль хилец из.

Ший болх дика, цIена, тешаме бар—сага эггара хьалхара деккар да. Из Салангире кхоачиш а ду. ХIаьта а коммунист цох валац. Цунна тIаьтта дукъ доккхагIа да, хIана аьлча кхьчарна кьокхам тоьла, уж шийна тIехьбаха, цар гIулакхашца, уйлашца дувзаденна хила дезе цун вахар.

Хьокхам. Из баба йиш йолаш ва Салангири. Сенцай Омаевца, Iымерзаевца, новкъостай дара кийча хиларца, ший сакхетам, политически боарам лакхбарца, деррига ший къахьегама вакарца. Коммунистически къахьегама ударника цIе цо лелаю дукха ха я. «Аварица ца болх барах» яха шофераша эггар езагIа лоарзIа значок йовла цун наькха тIа. «За доблестный труд» яха медаль а цунга. Цар а хаьоиз мел хьинар, дисциплина йолаш къахьегамхо ва из.

Сага вакарцара эггара керттера дар — наькъ тешал да. Цох из доал. Райсовета депутат ва из. Ер цIей доадалеьха массеха дих кьал за хиннача шоай отчетно - хорнамий собране партбюро хоржаш цу юкъе вахийтар Салангири совхоза коммунисташа. Хоз царна цо шийна енна поручени мелла хана яр аьнна тешаме кхоачашъергйоста.

М. ЦЕЧОЕВ,
«Знаменский» совхоза шофер.

Сурта тIа: шофер Тумгоев Салангири.

М. [illegible] сурт.

Хьалха латтарало дуьц

ДIахо кхы а дикагIа

Аз лелаеча доахатгара шера пятилетка хьалхарча дизь шера плане совгIа яьккха шура дIалаьрхIача, укх шера яккха езачул дукхагIа хул, цудухьа соахк деза тIайоагIача пятилетка чотах къахьегама ле со.

Дика хьтува баьныоб укх шера а. Айса лелабеча хIара Iаттагара кхаь квартала 2750 килограмм шура яьккхай аз, шера плане 2200 килограмм мара ца хиннача. Из районе эггара дикагIа болд хьакхам ба.

Хьалхачe хана эсала хиналаьа, хIана цар луча шурийга диллача дикагIчарех лоархIаш да сога ра доалаш. Дукха ха йоацаш аьна итогех гучадаьлар биттa Iаттах ворхIе дийнахьа бусси юкъера лаьрхIача 18 килограмм шура луш хилар.

Сенца дувцадесиа да цар иргдуккхапость иштта лакха долард Керттердар хIара Iатта совал йоазар, доакъар цо дикагIа дуарлолча тайпара кийчдеш деккар да.

Цхьабакъда, пох гIулакх хургдацар, нагахь санна хьайбашта тайп-тайпарен кхоачамболаш докъар лоаттавеш денаре. ХIанз доина доахатгара йовахача шурийга хьежжа концентраташ лу царна. Цул совгIа, йол, жом, силос, люцерна буц лоаттаю царна.

Иштта хьалаш хилар бахьан долаш доаррай балхацара безам совбуал. Из чIоагIбу хIара квартала толамаш даьхачарна хьежача премеша и. Са боах дуккхаза белгалбаьккхаб боахама дирекци, парткомe. Цудухьа хьинар кхо да лело дIаза а иштте къахьегамга сай деккар дерзI аз.

З. БАТАЕВА,
Гулермеса района «Дружба» совхоза доярка.

А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтамаслозавода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайсагIа № 40 йолча установка коллектив. Пхе шера плане хацал дукха хьалха кхоачашъяьб цо. Цига къаьстта дика къахьегаш ба технологаш Озеров, Пашенко, Коваленко, Рафилов, Зуй, кхыбараш.

КЪАМИЙ БАРТА НИЗ

ЧОТА бурилгий листе таташ хьачухоз эгIачуре. Бухгалтераш, плановикаш, экономисташ эггара сихбенна Октябра цIей гарта гIерта ди дар со Сунжерча Кирова цIерагIча колхозе хиннар. Цар хьачутелача цифрашка кьежаш, юкь-юкъе йоазонаш а деш вагIа колхоза парткома секретарь Фаргиев Шапа. Цкъаза борд — бордагIа велакъеж из, тIаккха юкъа уйлакхьа воде. КарагIдьичача дог гIоздолх, дIахо де деза чо уйла яйт.

Дог гIоздоахар колхозо укх пятилетке, хIаьта къаьстта укх шера баь къахьегама никъ ба. Вай а хьеж цунга. Пятилетка шоаш хьалхашка оттадаь деккараш кхоачаш а дарь. КПСС XXIV съездо хьакхийкаергйолча ,арIанарча пятилетка чотах къахьегаш ба колхозникаш, керттерча производствени хьокхамашка диллача. Укх пхе шера пачхьалкхенга 6400 тонн ялат дохка делаш яр колхоз плана тIа. ХIаьта 4 шераш 9 беттах деккад 7014 тонн. Цу юкъагIа декка фуъаш плана шоазе хIана дац аьнна дукхагIа да, хIаьта плана совгIа деккад дулх, тха, картолаш.

ТIаккха укх пятилетка тIеххьарча шера мишта болх баьб? БIарга сиха кIордайоI а цифрашка шоашка хьахьокхийтаргья вай из. Юбилейни шу чIоагIа беркате хиннад. 166 процент кхоачашъяьй колхозо пачхьалкхенна ялат дIадалара задани, фуъаш доккара шера плаи — 144 процент. Яр шу чакхдалалехьа плана совгIа 250 тонн шура, 40 тонн дулх, 750 эзар фуъ дохка дезаш ба колхозникаш. Юбилейни шера плаиий а социалистически деккарий а цхьа пункт йисац тIеххоачаш ца ешш. Укх шера санна шоай колхоза «книга диза» ха, дагаргIац колхозхошта.

Тамаш а яц. ХIара эзар сомо 35 сом цIена пайда лу (котама дулх доацаш). ДIаьлгардел дукхьал оалхазарий ферма мел ахча диллад колхоза кассе ше пачхьалкхента хIанз дIабахача 10 бетта деххача 2460 эзар фуъах (шера плаи 1500 эзар). Мел пайда хул колхоза пачхьалкхен дIаекнача 12480 центнер шурех хIара центнерага дIабода мах 3 сома лоабиъна.

«Фу низ ба шун экономика иштта айяьр? — аьнна ха хаьттача парткома секретара аьлар: цу гIулакха оала кIоарга бола. ТIаккха шрай колхозе къахьегаш болча наьха къамаш дагарде воланзар: эрсий, гIалгIай, нохчий, гуржий, хIирий, грекаш, цыгаш. Цо хьа а адалехьа хет со Шапа фу ала гIерт: цу къамий барта, доттагIал, йовхал, безам, уж шоайла тер, хьъзадел лелаеш хилар — из да тха еррига коллектива сий лакха лоаттадер, яхьа сийг летабер, ала воал из.

...Юккъерэ ха йолаш гIийло лакха кхалсаг яр оаха эггара хьалха къамаIл дар. Ер 11 шу да из колхоза ферме къахьегаш йола. Москве хьалкъа боахама выставке хиннай из кхозза. Кхозза а доша медаль йоацаш цIе а еннай. Из а РСФСР-а Лакххьарча Совета депутат, республика цIе хеза доярке Рыбалко Мария Александровна. Ший группер хIара Iаттагара 4040 килограмм шура яьккха яьнаяр из цу шийнахь. В. И. Ленина юбилей сийна аьннача 940 килограмм дукхагIа шура яккха дош деннад цо. Из цифра цу чакхдалалехь - 5000-нега дIаккхачийта чIоагIо ль болх беш я Мария Александровна.

Тхьовра секретарага дал хеттар дир аз цу коммунистага а: фу низ ба шо тьалха кхувлар?

— Сойна хоа, — аьлар доярка. — цхьа шийтайпара Iимерзал лаг тхона юкъе, тайп-тайпарча къамех деле а. ХIара къамаш-шийн дика оамалаш я. Сона къахьегаш и гIалгIа Галаева Таги. Дукха ха яц из тхо долча еха. Бакъда, ше тхона массанена а евзийтай цо, цхьан дикагIа сакъерлалу тха, салоIалу. цхьан дуаш хилча чам болашерI луа дуъа хIама а. ХIана сона тIехьакхийна кьайоса Тоги шура яккхера. Укх дIабахача 10 бетта ший хIара Iаттагара 2306 килограмм шура яьккхай цо. Боля бе йолалуш се яцар уж санна темпаш.

«КIеззига хьай опытах лоацо ала», — аьлча йоахар Мария Александровнас: «Са опыт — балхана безам хилар, яр кулгаш ца кхоадар я».

Тхона юхе гIолла тIехьиккхар хьажкIех етта машина. ГIалгIай зIамига саг вар хьарехьийжар. Колхозе хьавийцир тхона из. Шофер Чесигов Адам ва. Укх шера 10 бетта 38 эзар тонн-километр никъ баьб цо колхоза мухь дIахьа кхухьаш (шера задани — 31 эзар тонн-километр). Цунца яхье ваьнача Дежинов Александра хьокхамаш кхы а лакхагIа да. Цо цу юкъа 44 эзар тонн-километр никъ баьб.

Лаьтта тIаьдо доллаше а кхай тIа хьаила дагайоаваш юкхьаш йоала иэз боле ДТ-74 яха трактор. Из сошае дага волаш вац чу вагIар Кужулов ХIарон а. Цо а лоаттаду цу колхозе ший нохчий къамаш сий лакха. Шера 100 гектар условно оаха де аьнна ше тIайша социалистически деккар кхоачашдаь валавоалар из тхо шига хиннача дийнахь. 15 гектар мара йисаяар финиша тIа кхача. Гуйра кIоаргдалалехьа кхы а дукха лаьтта хIалгIадоаккхаргва цо.

Хьо дIа мел вахача хьинаре къахьегаш ба колхозе, хьо дIа мел вахача тайп-тайпарча къамий мах хул. ДIа аькъоалле гок етташ воаллача дькара цыгана Кириченко Андрея сий ерригача колхозе дIахезад.

Иштта барттайна къахьегача коллектива лоамаш хоаргаде магарах цецвала вагIац. Шоай боахама сий лакхдеш, экономика чIоагIъеш парте хьехача наькъ тIа боах уж.

Колхозера къахьегама пха мишта бетталу хьахьокх тха фотокорреспондента цу колхозе даьхача сурташа а.

М. ЗАНГИЕВ.

Советски Союза къахьегамхой! ТIагIертте къовсам лоаттабе КПСС ЦК июльски Пленума решенеш кхоачашъяра, юрта боахам дIахо айбара, цун материально-технически база ма могга чIоагIъяра!

(КПСС ЦК ТIахьехамашкара).

КПСС ОБКОМЕ

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ОБЪЕДИНЕНЕ БАЛХАХ

Парте обкома бюрос белгалдаьккхад. «Сельхозтехника» республикански объединене производственни, технически, материальни база хьалха даькъе цхьаболь болх бьхилар. Лакхъеннай товарооборот, дукхагIа хиннад ремонтни, монтажни, автотранспортни, лаьтта аакара, кхыдолча белхий боарамаш. КIезиг - дукха тоаденнад экономически хьокхамаш. Товарообороташта пхе шера плаи сентябре чакхьаьккхай объединене предприятешеи организацеи, хацал хьалха кхоачашъеш латт производства боарама плаи.

Цунца цхьана «Сельхозтехника» объединене предприятей балха тIа дукха цIенхашта кхоачамбоацараш да.

Республика юрта боахамо дIаеца запасной оатхалаш, гIишлойи кхыйолех материалаш эшшача боараме цуна хулийташ яц. Машинаши оборудовании шоай хана йа а йизача комплектагIа а ца лоаттавеш, материалаш хувцайолийташи ца тоъаши моттигаш хул. ХIанз а эсала лел централизованни хьисапе боахамашта товараш тIакхухьилга.

Объединене ремонтан предприятешка производства культура хIанз а лоха я, кадраш каст-каста хувцалу, вона хьал тIа лелаю материальни Iалашо. Из бахьан долаш кIезига пайда эц предприятей мощностех, тракторашта, автомашинашта, двигателашта ремонт яра дахаш гоаш, брак йолаш, ремонт эсала мальа еза еш моттигаш я. Деча балхашта колхозаши совхозаши Iехаеш моттигаш хийслу.

Мела лел хьайбай боазамерча къахьегама халача процессашта комплексни механизаци елга. Кхоачамбоацараш къаьстта дукха да дIаоттаь яьнача машинаштеи оборудованеш эксплуатаци яра даькъе. Объединене де доагIар дац техникава гIулакх делгеи цун балха овсарал аакхьелгеп Iалашдара, бизза кхоачашбац колхозийи совхозийи механизированни фермашта технически гIулакх ду бригадаши звеньяши вIашагIйоахара КПСС обкома бюрос 1968 шера 13 сентябре баь сецам.

Кхоачамбоацараш да объединене культурно-технически автотранспортни балхаш кхоачашдена даькъе. Цхьаьца технически бахьанегIа совцайнй лоттаю автомобилаш, лаьтта оакхен кхыйолен машинаш, юрта боахамца хувцадеша доаца балхаш деза ухийташ уж шоай керттерча балхаш тIара йоахаш моттигаш я.

«Сельхозтехника» объединене кIезига пайда эз республика юрта боахаме технически прогресс сихагIа Iалашъяра йолча торонех, кхоачамболлаш беш болх керда юртбоахама техника, балхий прогрессивни технологи, Iнамава карагIдаьккхараш, голашагIа йола опыт юкъехкахьара.

Уж деррига кхоачамбоацараш хул объединене начальника ю. Аванесова, цун заместителаша ю. Исаева, Попова, Орловски, Сандовл районий юкъарча районии объединеней, базай, ремонтнии кхьчей предприятей кулгалхошкарех специалисташкарех доагIар дизза хьа ца дехаш, цар балха тIара кхоачамбоацараш довш, цовех тийша дIаеннача участкашкарча гIулакхашта хьалхара цар бехктокхам лакх ца беш хилар бахьан долаш. Республикански объединене партайна организаци (хьалхагIа хиина парткома секретарь ю. Эпендиев) влияни кIезига ю аппарата болх эргабаьккха тоабара, пачхьалкхеи партайни дисциплина чIоагIъяра, боалхошта кхоачам болаш кхетам цар тIадаладча гIулакха хьалхара чIоагIа бехктокхам хетаргбола уйлаш уж хьалхебара.

Парте обкома бюрос иштта белгалдаьккхад, парте дуккхача горкомаша, райкомаша, горрайисполкомаша, «Сельхозтехника» объединенен предприятейн цар партайни организацейн гIулакхаш кIоарга теркалдеш ца хилар, парна практически новкъостал кIезига деш хилар.

Юрта боахама Министерстваи кхыйола юртабоахама ведомстваши, объединене балха тIарча кхоачамбоацараша шоай гIулакхашта хьовзам белга хошшехьа а, царна мешар а баь, уж дIадахара де дезар ца а деш Iа.

Парте обкома бюрос «Сельхозтехника» объединене кулгалхошта дIахайтад аппарата балха тIара, районий юкъарча, районии объединеней, базай, ремонтнии кхьчей предприятей гIулакхашкара цIенхашта кхоачамбоацараш, декхарейла баьб уж белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара лоадам болаш дола гIулакхаш чакхдаха. Объединене кулгалхоша шоай керттера уйла тIаерзие еза КПСС ЦК июльски (1970 шера) Пленума решенеш а юрта боахаме технически прогресс сихьеза Iалашдара даькъера парте правительстваи кхыйола директиваш а толаме кхоачашъяра.

«Сельхозтехника» республикански объединенеши моттигашкара цун органаши декхарийла я 1971—1972 шерашка болх беш йола ремонтни предприятеши автомобилашта технически гIулакх ду станцеши проектни мощносташка дIакхоачае. 1971 шу чакхдалалехьа районий юкъарча Грозненски объединенера реставраци цех эксплуатаце дIаяла, узлаши агрегаташи хувцаргйола пункташ республикански базе а хIаьта иштта Сунженски, Шаьла, Шелковской объединенешка а вIашагIйоахка.

Колхозийи совхозийи фермашка машинаштеи оборудованенеи ремонт ергйолеи технически гIулакх дергдолеи специализированни участкаш яхка еза объединене 1970 шера йиъалагIча кварталe — Шаьла, Сунженски, Грозненски, Шелковской объединенешка а 1971 шера — Урус-Мартана, Надтеречни, Аргунски объединенешка а.

Обкома бюрос объиденени декхарийла яьй шера 250 ремонт юлургйола ГАЗ-69 яхача автомашинашта текущи ремонт ю цех 1971 шера г. Аргуне, 200 машина технически гIулакх дергдола станци пос. Знаменке, балхий боарам 150 эзар сомага кхоачаргболаш электродвигателашта, гидровакуумни системашта, монтажни оборудованена ремонт ю цех Курчалое, балхий боарам 100 эзар сомага кхоачаргболаш йола оатхалаш юхаметтаоттаю цех гор. Грозне, шера 300 ремонт ергйола, кузоваш тоаду цех 1972 шера г. Аргуне, шера 300 арахецаргйолаш Орджоникидзевски станцe тракторни процешашта ремонт ю цех; балхий боарам 250 эзар сомага кхоачаргболаш йола центральни заготовительни мастерской 1973 шера г. Грозне, 400 машина технически гIулакх дергдолаш йола станци г. Грозне; шера 3000 ремонт ергйолаш 1971 шера авторемонтни завод г. Аргуне, шера 150 ялат оаргдача комбайнана, шассена, агрегата ремонт ю цех Урус-Мартано хьалхе.

1971 шера дениз, лоамех аракккара дIайаккхача, республикерча еррегача районашка юрта боахама Министерствашца цхьана опорни боахамий дерда тIа хаддаьва болх беш хургйола колхозаштеи совхозаштеи хьайбаш лелидераш механизатораш кийчбу курсаш яхка еза объединене.

1971 шера Сунженски, Грозненски, Надтеречни, Шелковской, Урус-Мартана, Шаьла объединенешка хьувкъана отрядаш вIашагIйоахка еза хIара шера 120 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш моттигера удобренеш кхашка тесаргйолаш.

Республика Министрий Совета тIадиллад «Сельхозтехника» объединенецара заказчикий расчетаи малагIча хьал тIа я хьожалгеи дебиторски деккар дIатаехара дакза даргдоацар делех.

Обкома бюрос, цхьа хьинарe тарра, харцахьа лаьрхIеи, автомобилашта капитальни текущи ремонташ яра везза а долаш, кхы тIа а запасной оатхалаш дIадахийта езаш йола автомашинаш дефектни ведомосташ доацаш, ремонтага бодача мальа хьалхагIа оттаяь калькуляци йоацаш, оттадоагIача тайпара оттадаь кхыдола документаш доацаш капитально - юхаметтаоттаяра ремонт а дIачуийеш йолча «Сельхозтехника» Аргунски объединене практика.

Республика юрта боахама Министерство, «Скотопром» трест, «Грозпиво», «Консерплодоовощ» объединенеш, КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш декхарийла я 1971 — 1972 шерашка еррегача колхозаштеи совхозаштеи минеральни удобренеш дIаоттаяь лоаттаяра складаш хьалхе, «Сельхозтехника» объединене кхухьийта мухьаш хьайдара уж механизированни хьисапе Iодоассалу майдаши кийчъе; 1971 — 1975 шерашка 1970 шера 8 сентябре республика Министрий Совето баьча сецамца чIоагIъяьча планега хьежжа ремонтни мастерскеш, технически гIулакх ду пункташ, автогаражаш, машинашта кхосеш, нефтебазаш дьялхе.

Обкома бюрос КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш декхарийла яьй районий юкъарча районии «Сельхозтехника» объединеней, объединене ремонтни кхьчея предприятей а организацей а балха уйла дукхагIа тIаерзийта, юрта боахама деш доля материально - технически производственни гIулакхаш тоадаре шоаш оттаяь мероприятеш цар кхоачашъелга хIара дения шоай тIахьожамкIал лоаттаде, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей болх тоабара, социалистически яхь вIаштIехьаккхара, кхерашна чIоагIъяра царна новкъостал де. Уж декхарийла а колхозийи совхозийи кулгалхошкара, партийни организацешкара техниках пайда эцара, хьайбай боахаме халача балхий процессашта сихагIа механизаци яра хьалхара доагIар дизза хьадеха.

КЕРДАДАРАШ

Лоам бахачарна — телевизораш

Грознейн Советски районан юкъерча лаххлеиаца радиоволнаш чакх ца йолийташ телевизорагa хьажа йиш йоацаш бар Советски районерa нах. Цудукъа Борзоевски лоам тIа 54 метр лакха телевизионни вышка оттае лаьрхIар районе.

Дукха цаз тIебахийта бийзар из хьаеш. Ниетакъа мара тIайодацар цу -кртиге транспорт, тоъаш бацар специалистaш, кIезига яр техника, оборудовани, хIаьта деррига балхаш кулгаца де дезаш дар. Цхьабакъда, Советски районa ремонтно - тIишлоцьечa участкa болхлой тешаш бар шоаш из дехар кхочашдергахьлерах. Вышка хьалье болабалалехьа ши ааг куьрсашка деша вахийтар. ХIаьта Грознерча телецентро царна новкъостала техникаши такелажникаши бахийтар. Иштта, хьаьлья лакхар телевизионни вышка. Укх денош болх бе йолаелар из. Цхьаикха сахьат доваш сурт тойт хIана Советски районa юртaшка телевизореша. Къаьстта лакха хьахьегама толамаш доьхар шига балхаш даьча маларaш А. Мустафаевавaси Э. Шамсадоваcи, такелажника Д. Грибешина, электросварщика Ш. Голышева, техникаш В. Доценоксa В. Кузнецовaси.

Октябрьски революце 53 шу дузаче леношка дика совгIат да из районa къахьегамхошта. Цу цIейна хетаьча демонстраца хьажарга районa къахьегамхой шоай цагIа богIаше а.

В. СЕМАШКО,
ВЛКСМ Советски райкома

ГОВЗАНЧИЙ ВЫСТАВКА

Селдан халкъа творчестве Цат1а хьайийлaй Октябрa 53 дузача денна хетань художественни выставка. Цига хьоxa оттадаьа Нохч - ГIалгIайче бахача ткъо совгIача самодеятельни художникий балхаш.

Дукха а художника говзал хиила хидар гучадоаккхаш я да шофера С. Темираева дахха суртaш. Вай мехкара Iалама йийца иргайоаца хозал хьахьоххаш я цуя графика, живопись. Художника деррига зувча сийрдача бIаргаша хадьд да цуя «Беттала бийсаь, «Iаьржа декаш», «Дошо гуйре», «Сасага сурт», дукхa кхыдараш.

Говзача кулгаша дина да «Нохчо — сказительница» яха доккха портрет. Цул автор я Петропавловкера 10 шу даьния колхозница К. Арсакаева. Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай искусствая литературан декада йолаш Ленинграде хьокха оттадаьдар из портрет.

Белгалдаьа доагIа слесара Щербакова, доярка Ахимеико, хирурга Амирханова, Тухачевски, Горьки, кхыдола скульптурни балхаш, Теркам тIаоваш да Б. Калоева «Орджоникидзе нохчий лоамашка», Х. Акиева «Са новкъость» яха Грозне бахача самодеятельни художникаша яадьа сурташ.

З. ДОШУХАНОВА.

Болхлой кадрай оххоале а хинна дIаэттай Грозненски № 2 йоля профессионально - техническа училище. Из чакхьаккхa оператора гIонаш, КИП-а слесараш, электромонтерaш, технологически оборудоване ремонт еш бола слесараш, кхыбола специалистaш дика бовзаш доархIаца ба В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, А. Шерипова цIерагIча нефтемаслозаводе, кхыча предприятешка. ХIара шера 300 — 350 специалист лу цо предприятешта.

1963 шера денз «Къахьегама лакхача культура училище» яха сийдола цIи лелаеш хьайоагIа яз. Из цIи яккхара дукха къахьега дийзар барт болча коллектива. КхоалагIча кварталах 320 саго йистелькхлай училище. Царех 152 саг мехкдаьтта газа чакхъяхера операторий гIонаш, 92 саг промышленни оборудоване электромонтераш, 28 саг технологически оборудоване слесараш 48 саг художественни мебель кийчъяра столяраш ба. ХIаьз тайп-тайпарча предприятешца шоай вуз ца кхобеш къахьеташ ба уж.

1961 шера денз ер ю тIаккхачална Российски федераце кхье лаха толамаш дахарах Сийлен грамоташи ахчан премешни тийнай училищаьа. Цу юкъа дияза хьалхаре моттиг йаьккхай цо.

Болин дешари дайха оlашн бувзам болаш деладу училища коллективо. Кхы кIезигагIа йоакхо из спорта а. Масала, укх дешара шера ГТО, ГЗР 578 значкисти 575 спортсмен - разрядники кийчваьe училище. Цул совгIа 370 сага «СССР турист» яха значок енна. Училище дика спортсменаш кхебьаа хьахьона укх масалаш 1969 — 1970 шера Заводской районе хиначa спортвене хьалашка футболах йагача атлетиках, волейболах, настольни теннисах хьалхаре моттигаш яьхай.

Поэтично - хьетама культурно-массовни болх хина латт училище. Тайп-тайпара декхеш еш, политинформацеш ю, исторически темах сайренаш ю. Дика чакхдаьхар дукха хa йолщаш укхаза хиина обществени хьехар. Из дIадаьхар «Ленина васкетаанга тешаме» яха... [illegible]

Октябрьски денача цIейна цу тайпарча толамашца вахаьбахьаб училища хьехархойи дешархойи.

Х. БАЛАЕВ,
И. ПЛИЕВА суртaш.

С. ЧАХКИЕВ.

БЕК-ХАН

«Эттара керттера дар» яхача романа тIара дакъа

ЛагIа тIара лагIа тIа ювлаш, кхувсалуш, чехка Бек - Хана IотIехь вхав Аза а. Эсса тIа Iа латтар, кIая цIи йоагаш санна. Кхесташ, довлаш, чопаш беш, масса довар из. Мух бар чIожа лакхехьаре Iодьекхаш. Шейна яр. Шийна тIатулла маша чIоагIа дIакъайлар Азас.

Iо а вьяна, говpa дирст багарa яьккхар Бек - Хана. ТIаккха дIатIайтар по из хи йисте. Из цIена хао, чуоа берояга тIо а туш. Хи бист ... лакха йолаш, хиия IотIакхачаша гово. ЭтIа а мигIа а ьылар — хIама хилавзар. ТIаккха, рaьза йоацаш корта е овгабь, хи чу баьккхар по хьалхара цуи ког. Мерза хий мала эттар.

— Фу дар хьо селхан кога дувца еннао? — хьаттар Бек - Хана Азайга. Говро хий молаш, хьедеча мочкхалашта бIаpахьежав из.

— ХIана дувцаш аз, — шIаьхха Азай бIаргаш гIайгIане дийрзар.

— ХIана?

— ЦIакхачалча Чабарде.

— Хьай хьаштдала вIалла а ма дувца.

Говр хий мекка яьлар. Тоссаенна хьалдаьхар цо хи чуoa тий когаш.

— ЦIа хIана вагIац - хьоrI тхо дади, — аьлар Азас. Наиa вз дагаволлаш я.

— Сийсара цIа ва везаш-м вацар из кхы?

— Вар те.

ХIамa говра тIа хаиаьо Бек-Хан.

— Йолле дIахьалхе, — аьлар цо Азайга.

Вож гIел а яка хьалхаьаьлар. Говра юхь даша, цуьна тIехкье волалелар Бек-Хан.

— Тенча тоха хой хьона, Бек-Хан? —хьаттар Азас, юха а сеиа.

— Хов, хIона хаш сона, — аз тIехьашкаре хьалттаттар Бек-Хана. — Юха ма сиша.

— Мича Iомавеннав хьо?

— Тхой цIагIа. Тхашига-м кастхаста хулар топаш а, тепчаш а, кхыметтел бомбаш а. Висатeн Шахбулатов кхухьар уж. Уж ба кх со Iамовьраш а.

— Сона-м хаш из бе йолла я.

— Хиц, хьайна бIарга ца ййнадаь.

— Сона-м ййнай бIарга.

— Яйнай хьова? Мачара? ХумгIа ца чу йоаллаш хьай Iа?

— Тешаш хьо? Леваш дохний Iа?

— Аз йийтешна лаваш деххап.

— Метеш хIаьта, Хьовгла-кх хьона. Вай цIахкъачача.

— Фу ховреда? — фуздьогI Iа лечаьадеc, яхаш саеве. кIерванна Азейна бIаргхьежав Бек-Хан. — ЦIаххавьача, цIаххавьача ма хий Iа, уж пига подвал йаза латташ ю.

— ТIаккха хьога сабар дулаций?

Гуана тIа баьлча, кхоь воода кхийтар царех. Хьалха йоагIача шийтe гIа доарьхой бар. ЦаIаш учабагIар, вожаш бийша бар. Нагахьвар тIаш воагIар. ТIехьа йоагIача вовда тIа бийртaш цар. Бек - Хана хиндра хила чегаш кIаьнкаш бар говраш деккаш. Уж хIаьдаеккар. Гетrаре шорта йоагIар уж. Йордашта тIехьа иттех саг вагIар. Къоахой, истий, берашь. ГIайгIане чо пар массaне а йовхьамаш, цхьа йоккхе сагото латтар бIаргашка.

Уж хьалтIехболлаша, меттахьа да хьовш лаьттар Бек - Хана Азаи. Саг хьайист хилансар царга. Цхьа ха яьичача гIола шортта вордашта хьалтIехьболабелар уж. Шенхаштта ю хIана цар йовхьамаш. БIаргашка гIайгIа яр.

Юота хьалъюкъе йоадлаше, дельаа а сехьоа а хьаарабьиндаа нaха совнайн вордаш. Фуй-малад, фу вамала еш, яхаш, хеттар цар ианькахошка, чубехар, довоатой Iобата йоахар, пхьабакьа, ворташка бIаьаша чубаьхка тиганзар: мала хий мара шоашта цхьаккха хIама эшаш, аьлар цар, Iе а титанзар. Уж Муичеча бoлтар.

Шоашта хий даларах баркал а аьйна, дIахо болабелар уж.

Иштта а сатем байна хьувзар Галашкара вах, уж вордаш дIахьхача, кхы а чIоагIагIа шоай са дaд баьлар. Из темош а яйар, хIана аьача, юртаьа дукхагIа бола къовлатой цIем тIа бар. Царех дийна малаа е вийтар малаа хоаш пагахь саг ваийр.

Сагота яр Лаза а. Сагота яр Жовзан. Iайшет. Изахьет, Кабиха.

Дукха ла малеаьа тучаяйлар кхы а воодаш. Цар тIа а. хьалха дIахахараш тIа санна, бераш, довзахой бар. Цхьабараш тш йоадлаш, галн дале а гIорнтг бале а, хIама а йолаш, гIаш боагIар. Нагахьвар говоа тIа вагIар.

Царна духхал а удаш, тIем тIара хьал, шо-шоай вах хеттар Галашкарча нахе. Царга луш доал жопаш тайп-тайпара хулар. ТIавоагI-воагIачо чуьвареIе дувцар тIема хьал. Цхьабараша, лоамашка воахьа мел ида гIалгIай юрташ, из-яз яхаш дегао а еш, деникинаша дIаяьхай йоахар; хIалакьхьй, саг дийна витавац, йоахар.

— Даля бекъ ма доада вэ! — яхаш, бIаргашка четта хий дIадоахар нaха. Цу хабарех из теша гIертар уж, цхьабакъда, массане а кулгаш кхача. валанзар тешанза.

Иштта боагIача хаха дийцар Лазайна а. Юьсана чоь хьй аьла. Из тIема кхьера эвзоакхахаш бIаргатвийхав ехараш е бар. цхьабакъда, дIахо пох фу хиннад, из мича вахав, дийза яз, е вай хоаш цхьаккхе вацар.

Васит вийнаа аьша хабар а хьалкхачав Галашка.

Iаьрж уттао Лиаао цIагIа. Истий белхар. Шоай воанoшта бIаьа а хьежаш, делхао бераш а. Ше фу дича баккъахьа ла ца хоаш, йиш еха хьувзар Бек - Хан. Истаща юхe Iелацав из. КIордабаьбар цуьна пар белхам. Царга юхе валача, ший а пот цIахкхавр цуя. Велха безам оттар. Хаьда саеттар цо, ца велха гIертaш.

Истапа бу кодам ховаьа, шелвалалеаа цхьа воч а дакта, юдачвадахар Бек - Хен. Хьалтчавьлар из хьалча цIагIа. Цуьна тIехьа чуьяьлар Аза а. БIаргаш цIе дар цуя, сов дукха йийтха.

— Хьо-м велха а велхац, — аьлар цо, раьза йоацаш. — Хала хетаций хьона?..

— Велхеи. Бехам болаецаьь, — гIоша йистхилар Бек-Хан. Кхалсат мичай со кхы, — цуйгахьара дIавийрзар из. Сихха кIадаьккхар ший бIарганаш этте хий.

Аза меите юхе Iогорахайоа. ЦIеньюкъе тьоэзар цо цхьа ткша чемодан.

— Хьенел, — аьлар цо.

Бек - Хан Iоролвелар цуьна юхе.

— Хьаделлaл вогIар.

Ше, эха, кIеи ии! лаьцар Азас. Сагъ чу ла райта.

Бек-Хана хьадийлар чемодана йогIар.

— Хьажал, дIа каве йовлакха юкъе фу йодла, — култ хьахьодар Азас.

Йовлакх доложаро Бек-Хана.

— Эх! — ийкаo цуга. Теича тулао цуьна хьалхашка. ВовхIазза йоза Iаьожа, хоза тенча. Икхха дIавийрзав из Азайтахьа.

— Саг чу ма вейтозаха, — аьлар цо.

— А. СиаагIа хьеже ваяа.

Тенча, из йохао яхкош ма, цоптта кулг IотIайиадао Бек-Хана. Из майла яр. Бек-Хана хьабеeллар из. Тенча кьегар. Еза яр. Цхьабакъда, Бек-Хан пох шек дIаваьвр. Гlаьхьа шийна аьнa из йича санна, хьежар из цуьга.

Аза из аьар кхерав Бек-Хана со майра хеттар пох кулгаш.

— ХIана тохаргда хьона, Iочуйналла яз? — дийхар цо.

— Мизе ма йий ер-м, — аьлар Бек-Хана. — Кхы патронаш ца цуьнига?

— Хап сон-м. Цу чу енйй?

Бек - Хан юха а чемодана чу хьежар.

— Ухх чу-м яц. Далай йай ер тенча?

— Я. Кхы хьан хургъе мотт хьона IочуйIилла из чехкагIа, ва! чувоагIаотва чахаза? — дийхар цо юха а. — Сона хьатIа а ма хьуьхха.

Бек-Хана, йоалах иха тIа и хьовчалаь, ше иллича IочуйIиллар тенча. Менге хIая юха дIаетттар цо чемодан. Азас ва! дIахийцар.

— Со говраша цIагIоргва, — дIалхашттa аьлар Бек-Хана.

— Вохийтаргий хьо?

— Вохийтарга.

— ТIаккха... вухьаргий хьо? Цига-м денийнаш бяьчаб ма йоаййа.

— Вухьаргва, — бIубенна аьлар Бек-Хана.

Аза сайза йолаш бIаpахьежар цуьна. Пайнга дика хеттар, из эштта майра волаш.

Кхаляах болча дIачуаьлао Бек-Хан. Цуьна тIехьа чуьялар Аза а. Истий хIаиз кIезига тийлабар. Сов дукха бийлха, йийстаар цар йовхьамаш. Ший нанна дIетазахао Бек-Хан.

— ХIай? ХIама аьларий Iа? — коргa айбир Жовзаиа.

— Нани, со цIазаха воаля, — аьлар Бек-Хана. — Цига фуд я хьажа, чехха юхавоагIаргва со.

— Хьаьша вола хьо?

— Се цхьа.

— ИобIаьа са, гIоргаца ваьоя! — кхерселар Жовзан. — Гацой хьона цу новкъа хьалхкхухьа доаратой? Со-м... Iа хьеттаие, фуд хьогI... юртана ний болхаш цхьа хIамa хи-хьогI, яхаш яр.

— Сона хIама-м деригйе, — аьлар Бек-Хана. — Говраца ма гIоргаий со.

— Сецалахь хIаш, сецелахь, бадя на а баьнаш, — аьлар Жовзаиа. — Ваха везаш моттиг хуле, дIагорга хьога.

— Ай, Воти а, берригаш а цига малиий яй! Царех фу хиинах ха дезаций?! Цхьаккха хIама а ца хоаш ма хагIий ва!

— Хов, ДагIа. Цудоха доала е догм вица дала. ХIаьта а... Iа цига де хIала дап. Уж бокхагIа ба, цар цаI деорга. Хьо ткIаза Iе, хьай вайна юхе. Шевар сох кьаста гIертам в ден цо кхы. — Жовзаиа хот чIаккар.

Бек - Хан, кхы хIана ца оалаш, иоа ооаваьлар. Аралаьлар Аза а. Даже цуьна тIехь-тIехьа делар из.

— ХIана фу дергда Iа? — хьаттар цо.

— Хац, — аьлар Бек-Хана. Отер чу вахар из, гово цIенье эттар.

— Сона тхьовре а ховра, хьо вейтаогвоалшага, — аьлар Азас, иаIар тIа юха а сеиа.

— Латтал хьо а! «Сона тхьовре а ховра». Хьона ховр ца хоаш аз со кхм, — гIейа дар Бек-Хана дер.

— Ва, хьо сол а дIамагIа волачаь. Кхийтарий хьо? — Аза оагIора йийрзар.

— ХIайт, дIамагIа. Цхьа шу. Из доахIам хул ЗIамагIа вале а, хьол вокхагIа-м хетт со.

— Хет, хьо гIуракх но нитъа волакхаь.

— ХIаьта. Жий мо текха хила везап-м вацар со?

— Со-м ма хий мо. — Азай бIаргашка хий эттар. — Сона хIана ух хьо эгIаз... ийнас хье вахийтац яхаш? Са фу бехк ба. Аз... тенча а дIахьехкар. Хьо... во саг хинцаа

Бек-Хан юха йистхилазар Хьаштдоахаш дир по Азайна хьалхетар. Цуи ба а бацар цхьаккха бехк.

— Со хIаьта а гIоргаа, — аьлар Бек-Хана, кIезига сабар даьча гIолле. — Iа... цхьаиега дIа ма алалахь.

— А, вIалла кхера а везап хьо — гIадьяхар Аза. — ТIаккха... из... нас цуяам на дуттещ?

— Ма лалийта. Со хIана кIаьнк вац. Сайна хов сона де дезар.

Ма майра ва хьо, аьлча санна, кIаьечина Бек - Хана бIарахьежар Аза.

— Баьде ма йий вайна, мишта гIоргва хьо?

— Со хIанз гIоргвац, кхоана Iуира гIоргва.

— ТIаккха хьо... вуй? — из уйла лог чу йоссаше, бое бахар Азай. Из цIеша ваьккха, вонда тIа улаш сайна, цхьа увааиа сурт дукхъал деса цуьна.

— Фу дир хьона? — цецдьаьа, Азайна бIарахьежар Бек-хан.

— Хlама а. — йаIагIа доа чIаккхао. — Со... кхер.

— ХIай? Сохи? ХI-м, — мерех шок техар цо.

— Ма кхера, Тенча ма хургай сога.

— Вошалг, дадега фу аргах аз, из цIаэвчаб Цуина-м цу сахьате дIа макоаргийв тенча йовцилга.

— Со дукха говргвон. ЦIагIа фул а хьежа, гово аекха юхавоагIаргва. Ше Iоннжале, цIаьхка а, хьайиа гаичага хьежар Бек-Хан. Из ший метте уллаш яр. Чемодан тахьагIа дIакIалтеттар цо.

ШоллагIча дийнахь сатo сомавайна везаивар Бек-Хан. Ше аьлар из хаинахьа сома. ВIадац хIамокхиа сихха а воацаш санна, кеп оттаь, кулгюхь дихар цо. мессанела Iолейна хIама диар. Цул тIехьагIа хьаьше цIагIа хьалхчаьлав из. Азайга ваI дIа а ихийта, тепча хьаййво. Че еллар цо из. ТIаккха иоа тIа аьлар. Хий моладе югаш санна, дирст а даьпа, улица тIа къкхао гово. Из Азайга дIа а ацайта, юдачуваха, нуво кхьаш вера. Код из гоаре тIатаала доархIавиза Бек - Хан. Кхаляахa, нуво бIаргаийча, цхьаца дегабуемаш деорга, хетта болалгорбар, мича вода, фу де воала, санна еза из, яхаш. Из царна дувцачул а, уж Iехабечул а дикагIа дац, кьайлагIа дIаваххача.

Чехка нуво тиалар цо говра. ТIаккха ше а тIахайра. Говро хорта айбир, соттайар фоавт, дергаша «гьарс - гьарсе» хьожхайир тоалламаш. Ший че йоаллача тепчах кулг техар Бек - Хана: из ший метте яр.

— Вошалг, аз фу арга, сайте хьо мичав аьяна хьаьттача?

— ХIама а оргаац-ик... Говр халха вахав ала. Со дукха говогвац.

Диост мел а аяйта, шн ког тоIабро Бек - Хана: гово латтачара дIаиккхав.

МОСКВА. Мехка йоккхагIйолча города улицаши магистралаши — уж эзараш километраш, бIеш перекресткаш, транспорта лелаза ктташ новкъарлеааш йола моттигаш я. Дийнахь а буе а — хилдаьза цоай атта доаца гIулакх дIахьош ба укхаза наькъай гIахьожама отдела а госавтоинспекце а болхлой.

Наькъа малице чоалхачеча балха вовкъостал ду хIанзарча техника. Кердадарех цаI — сихха лелача транспортни средстваштa тIаьожам доаттабу телевизиони установка. Конструкторашa вIашагIеттай из улицашка тIолла лелараш автоматически кийсаьча системаш «Изумруд» яхача вычислительни техникаш.

Кердача техника транспорта средствай лелам хIана укх сахьата Октябрьски майдантара Варшавски шоссега кхаччалца мара ийсбац. Цхьабакъда, укх гаргарча хана мехка ерригача йоккхача гободашка улицашка лелараш кийсбечa шерра юкъейоагIаргa автоматикеи телевидении.

СУРТА ТIА: телекамера лаллa йола хIанз стандартни светофор.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазал дехьара

КОЛУМБЕ КЪАХЬЕГАМХОША ОКТЯБРЬ БЕЗБУ

БОГОТА. (АПН корр.). Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизар чIоагIа дезде кийчлуш ба колумбийски къахьегамхой. Цуница дуввладепа «Органисадор» яхача Колумбе Коммунистически парте газета кепатеха аравьяккхай Октябрь котбаларо Россе халкъашта хьалхашка хьабайллаб йоккхий социальни, экономически, политически эрглaцонашка бола ииiь яхаш йола статья. Советски халкъа карагIдаьпараши машар бахьья долаш цо кIаьд ца луш лоаттабу къовсами мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме да ерригача вай планета тIа машар лоаттабарaа чIоагIбаран.

Газета белгалдоаккх, Советий Мохк - дунен тIарча хьамаи - кортмукъален болама тIехбьина боккхача лоархIаме хилар. Цо белгалдоаккх американски агрессеaа духьала латаш доaа Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъаш СССР-о хьалоацаш а хIаьта иштта Израильхи гIаьрахошта духьала къовсам лоаттабеча Iарбий халкъашта новкъостал деш а хилар, советски наькъа Кубаца солидарность хилар.

«Советски Союз ецарах цуинз, ерригача социалистически лагера бар а санна, даим легIа ца ухарех, — язду «Органисадора», — къамаи лоIам бахьан долаш цар а кхыча а халкъаша лоаттабу къовсам халагIча хьалашка лоаттабе безаргбар».

Хосе АРИСАЛА.
(АПН).

Тадден тIема наькъа тIа

Укх тIеххьарча деношка юза а ший гIулакхаш дика чIоагIдаьд неофашистски национал - демократически парте. Цун фюрера Адольф фон Таддене хIара денна сабIарзденна къамаьлаш ду цуи кIантийлаш демонстрацеш гIартaте зIадь кхетачеваш еш хьузача малхбузенгермански городашка.

Уж дерригa къамаьлаш ФРГ. еса Советски Союзаи юкъерa договора духьала йерзадаь да. Цу Таддена инициативагIа укх деношка Нюрнберге вIашагIъеллай эттара аьрентIа болча реакционни организацей вакалаш юкъе болаш йола къаьстта «духьален комитет».

Укх гаргарча хана баварски городе Вюрцбурге йоккха реваншистски кхетаче гулбе безам болаш я комитет договора ратификаця вра духьала. «Дойче нахрихтен» яхача ший листока тIеххьарча номера тIа Таддена кепатеха эрадаьккхах НДП беррига членашка даь, «хьанаре гIулакташ чакхдахар» кийча хила уш тIаьехаш йола кхайкарал. Дувцараш малатIа хьинаре гIулакхаш да хьаьгта хьахьохт «Дойче нахрихтен» цу номер тIа кепатехача лессаш Судетски манифесто. Цу гуннахьа реваншистски йолча документо хьахайкадур Гитлера Чехословакеа качехао Мюнхенски согласени действительни хилар, хIаьта Судетски область «германски рейхах дIаяьоастане йиш йоаца хилар» да аьнна хьахтайкаьй.

ФРГ демократически общественность мIаьйнгай неофашистий кердача акцеша, цо дIадех национал - демократически парти сихагIа ехкиттеш дIайоакхилтеш.

А. ЖОЛКВЕР,
АПН—радио корр.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

7 ноябре

В. И. Ленина цIерагIара майда. 16.30. Ашарий концерт (грамзапись). 18.00. Челюскинцний цIерагIча кинотеатра эстрадни оркестра концерт. 19.30. Ашарий антракт. (Къалбасеха Кавказе хигхача хьамай иллеши халкараши). 21.00. «Сийлен цIей» яха документальни кинофильмы хьоххаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 15.00. Тематически кинош хьоххаргда. 17.00. Йоккха зал. «Мухъа сиглеь» яха ТЮЗ-а спектакль. 18.20. Вокальни студе дакъалоацаш барий концерт. 19.30. Духовой оркестра концерт. 20.00. Кагирхой бал.

С. М. Кирова цIерагIара культура салоIамен парк. 10.00. Сихьат дакъча дела бола беш а ерригa аттракционаш. 13.00. Ашарий раковина. Духовой оркестра концерт. 14.00. Массови майда. Ловзараш, халкараш, массовкаш. 15.00. Тхов тIаьла театр. (Пачча-хьалкхен филармоне артисташа Надеждинаси Хаирчеваси ловзаю). «Коммунисташ, дIахьалха довла» яха литературни композиц. 18.00. Кинолекторий. «Москва, Москва» яха документальни фильм хьоххаргда.

Химикий культура Дворец. 11.00. Берашта лаьрхIа кIей.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00. Кагирхой салоIама сайре.

«Красный молот» завода культура Дворец. 14.00. ЦIейна хетаяь концерташ радио чу гIолла. 15.30. Турпалий — городашка гIолла ю кинопутешестви.

ПролетIбата цIерагIара культура ЦIа. 10.00. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизара хетаь берий утренник. 15.00. Документальни кинофильмаш хьоххаргда. 20.00. ЦIейна хетаь бал.

15-ча участка клуб. 10.00. Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 53 шу дизара хетаь берий утренник. 15.00. «Ленинга болача новкъа» яха фильм.

20-ча участка клуб. 9.00, 11.00. Республикански техникий театра выступлени. 16.00. «Ленинга болача новкъа» яха фильм.

АБЗ клуб. 12.00, 19.00. Босбола фильмаш хьоххаргда.

КИМ цIерагIара клуб. 12.00. Сийлахь Октябра 53 шу дузача денна хетаь берий утренник. 15.00. Берашта лаьрхIа босбола фильм хьоххаргда. 18.00. Босбола фильмаш хьоххаргда.

А. М. Горьки цIерагIара клуб. 14.00. Художественни самодеятельноста концерт. 17.00. Концерт (грамзапись).

8 ноябре

В. И. Ленина цIерагIара майда. 16.00. Советски Къилбаседа Кавказан композиторий иллей концерт. 18.00. «Нефтепереработчик» цIерагIча иллеи халкарен ансамблех В. И. Ленина цIерагIча культура цIеи духовой оркестрах концерташ. 19.30. Ашарий антракт. 21.00. «Украина — са иаиа» яха фильм.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12.00. Октябра 53 шу дузача денна хетаь берий утренник. 13.00 «Йоккха я са Даьхе» яха кIирандийнахьара кинолекторий. 17.00. «Сверстники грозы» яха спектакль оттаю халкъа драматически театро. 18.20 «Са хенархо» яхача эстрадни ансамбла концерт.

С. М. Кирова цIерагIара культура парк. 9.00 сихьат дакъча дела бола беш я ерригa аттракционаш. 12.00, 15.00. Массови майда. Ловзараш, халкараш, массовкаш. 13.00. Ашарий раковина. Гарнизона бIухой концерт. 18.00. Кинолекторий. «Космически эра 10 шу» яха документальни фильмаш хьоххаргда. 15.00. Тхов тIаьла театр. «Парта — вай кулгаццо» яха (Паччахьалкхен филармоне артисташа ловзаю) литературно - музыкальни композици.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. «Ильича дийза иллеш» яха концерт радио чу гIолла. 16.30. Хроникально - документальни фильмаш хьоххаргда.

ПролетIбата цIерагIара культура ЦIа. 10.00. «Сийлен сахьат» яха берий утренник. 12.00. «Пионер» кинотеатр дийза да. 20.00. Октябра 53 шу дузача денна хетаь кагирхой салоIама сайре.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

7 ноябрь

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.45 — Интервидени. Москва. ЦIа майда. Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу дизара хетадаь тIема паради къахьегамхой демонстрации. (ЦТ). 14.45 — «Бераштеа акуши боагIараштеа. «Татьяна ди» яха художественни фильм. 16.20 — «Ах бIаь шера летопись. 1917-гIа шу» 17.10 — «Балтийская слава» яха художественни фильм. 18.45 — «Концертни студе хьалхагIа дех». Переррахах цIейна хетадаь салют (ЦТ). 21.15 — «Ха» Информационни программа. (ЦТ). 22.15 —, «Огонек» (ЦТ).

РАДИО.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Сегодня» газета обзор. 7.25 «Ленинский путь» газета обзор. 7.32 — Ховшаш. 7.40 — Москва. 16.00 — «Къонал» (эрсий меттала). 16.30 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск. (эрсий меттала) 17.00 — Къахьегамхой праздничи демонстрацех йола отчет (эрсий меттала). 17.15 — «ЦIейца дакъалла дуьц шо, новкъостий»! — концерт (эрсий меттала). 17.45 — «Къахьегамхой праздничи демонстрацех йола отчет (гIалгIай меттала). 18.00 — Къахьегамхой праздничи демонстрацех йола отчет (нохчий меттала). 18.15 — «Октябра стелларех» яха концерт. (гIалгIай меттала). 19.00 — Москва.

8 ноябрь

ТЕЛЕВИДЕНИ

13.45 — Кинопутешественникий клуб. 14.45 — «Вернись после полуночи» яха художественни фильм. 16.25 — «Знание» яха Iилма - популярни кинопрограмма. 17.20 — «Октябрь — республикие». 18.05 — «Кхойтта гIенд» яха телевизионни театр (ЦТ). 19.15 — «Ха» Информационни программа (ЦТ). 19.45 — КВН. «ДоттагIий вIашагIкхетар — (ЦТ). 21.35 — «Старый знакомый» яха художественни фильм.

РАДИО.

7.10 — «Сийле хийла Октябра» денна йола цIейна хетадаь концерт. 8.00 — Москва. 16.00 — «ПаргIатен залп» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.30 — «Массе хена багалаь Октябра малх» яха литературни передача. (эрсий меттала). 17.00 — «Поллоочун вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 17.30 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.00 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурен промышленностен отделий — 3-47-30; юрта бовхама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ02520. Заказ № 11035.